

FORVALTNINGSREVISJONS-
RAPPORT 2-2024

INNLANDET FYLKESKOMMUNE - EIERINTERESSER I ENERGISEKTOREN

UTARBEIDET FOR
KONTROLLUTVALGET I
INNLANDET
FYLKESKOMMUNE

INNLANDET REVISJON IKS

25. januar 2024
2024-105/KL

FORORD

I henhold til kommuneloven § 23-2 skal kontrolluvalget påse at det utføres forvaltningsrevisjon av kommunens eller fylkeskommunens virksomhet, og av selskaper kommunen eller fylkeskommunen har eierinteresser i. Forvaltningsrevisjon er en lovpålagt oppgave som innebærer å gjennomføre systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, regeletterlevelse, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets eller fylkestingets vedtak (kommuneloven § 23-3).

Denne rapporten er et resultat av en forvaltningsrevisjon i energiselskaper som Innlandet fylkeskommune har eierandeler i. Revisjonen ble delt i to delprosjekter. Dette er rapport fra delprosjekt 1.

Prosjektarbeidet er utført i perioden desember 2022 – desember 2023 av forvaltningsrevisor Hans Kristian Roen og oppdragsansvarlig revisor Kristian Lein. Fagansvarlig for forvaltningsrevisjon, Anne Live Jensvoll, har bidratt i kvalitetssikringen av rapporten.

Vi takker for godt samarbeid med Eidsiva Energi AS, Innlandet Energi Holding AS og Hedmark/Oppland Fylkeskraft AS under gjennomføringen av prosjektet.

Utkast til rapport fra dette delprosjektet er sendt for uttalelse til Eidsiva Energi AS, Innlandet Energi Holding AS og Hedmark/Oppland Fylkeskraft AS. Svaret fra selskapene er vedlagt rapporten.

Som følge av høringssvarene har vi supplert fakta og endret en vurdering ifm. styreprotokollene til fylkeskraftselskapene. Endringene er markert ved fotnote.

I tillegg har vi, på bakgrunn av høringssvar fra Innlandet Energi Holding AS og Eidsiva Energi AS, endret formuleringen av revisjonskriterium C2 i kapittel 6 (markert med fotnote). Denne endringen medfører ikke endringer av vurderinger/konklusjoner.

Det er også gjort noen mindre korreksjoner av faktaopplysninger i samsvar med høringssvarene.

Bortsett fra ovennevnte er det ikke gjort endringer i rapporten sammenlignet med høringsutkastet.

Lillehammer, 25. januar 2024

Kristian Lein

Oppdragsansvarlig revisor

Hans Kristian Roen

Prosjektansvarlig revisor

INNHOLDSFORTEGNELSE

FORORD.....	2
SAMMENDRAG.....	5
1 INNLEDNING.....	7
1.1 Kontrollutvalgets bestilling	7
1.2 Formål og problemstillinger	7
1.3 Presiseringer/korrigeringer.....	7
1.4 Inndeling i delprosjekter	8
1.5 Avgrensninger	9
2 METODE	10
2.1 Dokumentanalyse	10
2.2 Intervjudata.....	10
2.3 Relevans og pålitelighet	11
3 FYLKESKOMMUNENS EERSKAP I ENERGISEKTOREN	12
3.1 Eierskapsstruktur	12
3.2 Fylkeskraftselskapene	13
3.3 Innlandet Energi Holding AS.....	14
3.4 Eidsivakonsernet	15
4 SELSKAPSRETTLIGE SAKSBEHANDLINGSKRAV	17
4.1 Revisjonskriterier	17
4.2 Innkallinger og protokoller – formelle krav	21
5 EIERMØTE OG EIERUTVALG	27
5.1 Revisjonskriterier	27
5.2 Faktafremstilling.....	29
5.3 Revisjonens vurdering.....	33
6 IVARETAKELSE AV FYLKESKOMMUNENS EIERINTERESSER	36
6.1 Revisjonskriterier	36
6.2 Faktafremstilling.....	41
6.3 Revisjonens vurdering.....	47
7 KONKLUSJONER OG ANBEFALINGER.....	51
7.1 Konklusjoner	51
7.2 Anbefaling	51

8	Høringsuttalelser.....	52
8.1	Hedmark Fylkeskraft AS/Oppland Fylkeskraft AS	52
8.2	Innlandet Energi Holding AS.....	55
8.3	Eidsiva Energi AS	61

SAMMENDRAG

Kontrollutvalget i Innlandet fylkeskommune bestilte 1. desember 2022 (sak 49/2022) en kombinert eierskapskontroll/forvaltningsrevisjon av Eidsivakonsernet.

Prosjektet er oppdelt i to delprosjekter. Formålet med denne delen av prosjektet er å undersøke hvordan styringslinjen fungerer fra Innlandet fylkeskommune fram til nettselskapet Elvia AS og energiproduzenten Hafslund Eco Vannkraft AS. Del 1, som omhandles her, er gjennomført utfra følgende problemstillinger:

- a) Følger selskapene i styringslinjen selskapslovgivningen?
- b) Brukes den uformelle styringslinjen i form av eiermøter og eierutvalg i Innlandet Energi Holding AS og Eidsiva Energi AS som forutsatt?
- c) I hvilken grad ivaretas fylkeskommunens eierinteresser i styringen av Eidsivakonsernet?

Prosjektarbeidet er gjennomført i løpet av 2023, og sluttført i januar 2024. Revidert enhet har vært selskapene i styringslinjen fra fylkeskommunen til og med Eidsiva Energi AS, dvs. Hedmark fylkeskraft AS, Oppland fylkeskraft AS, Innlandet Energi Holding AS og Eidsiva Energi AS.

Kontrollen er utført med utgangspunkt i selskapslovgivningen, aksjonæravtaler, anbefalinger/prinsipper for god eierstyring samt fylkeskommunens vedtatte styringsdokumenter.

Nedenfor følger konklusjonene på de tre delproblemstillingene.

Problemstilling 1 a: Følger selskapene i styringslinjen selskapslovgivningen?

Selskapene i styringslinjen følger for det vesentlige selskapslovgivningen. Revisjonen har avdekket noen avvik, men vurderer ikke disse som alvorlige.

Problemstilling 1 b: Brukes den uformelle styringslinjen i form av eiermøter og eierutvalg Innlandet Energi Holding AS og Eidsiva Energi AS som forutsatt?

På grunn av manglende protokollering samt at revisjonen ikke har intervjuet eierrepresentanter utenfor fylkeskommunen, er det vanskelig å prøve dette fullt ut. Vi kan konstatere at våre intervjuobjekter gir uttrykk for at disse foraene fungerer etter sin hensikt, og vi har ikke avdekket forhold som tilsier at dette ikke stemmer.

Problemstilling 1 c: I hvilken grad ivaretas fylkeskommunens eierinteresser i styringen av Eidsivakonsernet?

Lokaliseringsspørsmål var et av de viktigste temaene for fylkeskommunen og Innlandseierne under forhandlingene som ledet til opprettelsen av dagens Eidsivakonsern. Innlandseierne fikk gjennomslag for at konsernledelsen og Elvia skal lokaliseres til Hamar, samt at vannkraftmiljøet på Lillehammer skal bevares og videreutvikles. Dette ble tatt inn i aksjonæravtalen for Eidsiva Energi, og har etter alt å dømme blitt realisert i henhold til aksjonæravtalen.

Revisjonen har ikke sett eksempler på at Innlandseiernes interesser ikke har blitt ivaretatt i styringen av Eidsivakonsernet. Samtidig foreligger flere forhold som skaper ubalanse mellom Innlandseierne og Oslo. Særlig merker vi oss at Oslo/Hafslund gjennom sin administrative kapasitet samt naturlige kontaktflater med Eidsiva, har bedre forutsetninger for å øve innflytelse enn det Innlandseierne/IEH har.

Styresammensetningen i Eidsiva er også prinsipielt problematisk. Eidsiva har to uavhengige styremedlemmer (to av åtte aksjonærvalgte styremedlemmer), som begge er valgt fra Innlandseiernes valgkrets. Oslo har på sin side utnevnt fire ledende ansatte fra Hafslundkonsernet. Aksjonæravtalen legger dessuten opp til at Oslo/Hafslund ved neste styrevalg kan velge inn styreleder fra Hafslund. Dette innebærer prinsipielt at Oslo har større mulighet for å øve innflytelse på styret enn det innlandseierne har. I tillegg kan det oppstå habilitetsmessige utfordringer i og med at Hafslund og Eidsiva i gitte tilfeller kan ha motstridende interesser.

Basert på disse konklusjonene har revisjonen formulert følgende anbefaling til fylkeskommunen:

Fylkeskommunen bør igangsette en prosess som tar sikte på å sikre at det velges uavhengige kandidater fra begge valgkretsene i Eidsiva Energi AS. I samme prosess bør det vurderes om det bør fremmes at styreleder og nestleder alltid skal være uavhengige av eierne.

1 INNLEDNING

1.1 KONTROLLUTVALGETS BESTILLING

Kontrollutvalget i Innlandet fylkeskommune fattet i sitt møte 1. september 2022, i sak 30/2022, slikt vedtak: *«1. Kontrollutvalget bestiller en foranalyse om en eierskapskontroll/forvaltningsrevisjon om energiselskapene som fylkeskommunen har eierskap i. Foranalysen legges fram på møtet i november eller desember.»*

Foranalysen ble behandlet i møte 1. desember 2022 (sak 49/2022). Kontrollutvalget vedtok følgende:

1. *Kontrollutvalget bestiller en kombinert eierskapskontroll/forvaltningsrevisjon av Eidsivakonsernet basert på den framlagte foranalysen.*
2. *Kontrollutvalget ber om at revisjonen legger fram en prosjektplan i løpet av første halvår 2023.*

Prosjektplanen ble behandlet av kontrollutvalget 9. februar 2023, sak 4/23.

1.2 FORMÅL OG PROBLEMSTILLINGER

Formålet med prosjektet er å undersøke hvordan styringslinjen fungerer fra Innlandet fylkeskommune fram til nettselskapet Elvia AS og energiproduzenten Hafslund Eco Vannkraft AS. Revisjonen vil også omfatte en undersøkelse av hvordan Elvia AS ivaretar kravene til leveringskvalitet overfor sine kunder.

I prosjektplanen var det formulert følgende problemstillinger:

1. Hvordan fungerer styringslinjen fra Innlandet fylkeskommune til Eidsiva/Elvia/Hafslund Eco Vannkraft?
 - a) Hvordan brukes den formelle styringslinjen fra fylkeskommunen?
 - b) Følger selskapene i styringslinjen selskapslovgivningen?
 - c) Benyttes den uformelle styringslinjen i form av eierutvalg, og eventuelle andre eierfora, slik de er tenkt?
2. Ivaretar Elvia leveringsforpliktelsene overfor kundene sine?
 - a) Er Elvia en pålitelig leverandør av strøm?
 - b) Leverer Elvia den spenningskvalitet selskapet er forpliktet til?
 - c) Yter Elvia tilfredsstillende kundeservice og informasjon til sine kunder?

1.3 PRESISERINGER/KORRIGERINGER

Problemstillingene må ses på bakgrunn av at fylkestinget i Innlandet fylkeskommune 18. oktober 2022, i sak 76/2022 Plan for eierskapskontroll for perioden 2022-2023, prioriterte følgende temaer:

«2. Energiselskapene som IFK har eierskap i, jf. plan for forvaltningsrevisjon for 2022-2023 med mulighet for å samkjøre en eierskapskontroll med en forvaltningsrevisjon.

3. Påse at nettselskapet etterlever Forskrift om leveringskvalitet i kraftsystemet, slik at våre innbyggere får en sikker og tilstrekkelig kraftforsyning.»

Vi oppfatter at intensjonen bak problemstilling 1 b: «Følges selskapslovgivningen av selskapene i styringslinjen», først og fremst er å undersøke saksbehandlingen som foretas i selskapene. Spørsmålet er dermed om selskapsrettslige saksbehandlingsregler følges.

Vi presiserer at formålet med revisjonen ikke var tenkt å sikte til styringen internt i Elvia og Hafslund Eco Vannkraft, det var ment å skulle avgrenses til behandling av saker hvor Innlandseierne, fortrinnsvis fylkeskommunen, har hatt konkrete interesser i driften av Elvia og Hafslund Eco Vannkraft. Etter å ha gjennomgått tilgjengelig datamateriale måtte vi imidlertid konstatere at det nesten ikke finnes slike saker for disse to selskapene. Saker og initiativ som omhandles i denne rapporten er dermed avgrenset til å gjelde Innlandet Energi Holding AS og morselskapet Eidsiva Energi AS.

1.4 INNDELING I DELPROSJEKTER

De to problemstillingene er svært forskjellige og omfatter i stor grad ulike selskaper. Vi har derfor valgt å dele prosjektet i to delprosjekter, med en rapport fra hvert delprosjekt. Punktene a) – c) under hver av de to problemstillingene utgjør problemstillinger for hvert delprosjekt. Dette delprosjektet tar for seg problemstilling 1.

Etter at arbeidet ble igangsatt ønsket revisjonen å gjøre noen endringer i problemstillingene i del 1 for bedre å ivareta formålet med forvaltningsrevisjonsprosjektet. Problemstillingene i delprosjekt 1 er reformulert slik:

- a) Følger selskapene i styringslinjen selskapslovgivningen?
- b) Brukes den uformelle styringslinjen i form av eiermøter og eierutvalg i Innlandet Energi Holding AS og Eidsiva Energi AS som forutsatt?
- c) I hvilken grad ivaretas fylkeskommunens eierinteresser i styringen av Eidsivakonsernet?

Problemstilling 1 a omfatter både tidligere problemstilling 1 a og 1 b. Endringene som er gjort i problemstilling 1 c representerer en utvidelse av problemstilling 1 a, slik at vi nå i større grad undersøker den reelle eierskapsutøvelsen. Problemstilling 1 b tilsvarer, med noen språklige endringer, tidligere problemstilling 1 c. Endringene er avklart med kontrollutvalget.

Eierskapskontroll i Innlandet fylkeskommune ble gjennomført i 2021/2022 og ble behandlet av kontrollutvalget i Innlandet fylkeskommune 4. april 2022, sak 12/2022, jf. Innlandet Revisjon (2022).¹ Eierskapskontrollen omfattet eierskapsutøvelsen i fylkeskommunens to selskaper i energisektoren – Hedmark Fylkeskraft AS og Oppland Fylkeskraft AS. Revisjonen anser at den nevnte kontrollen utgjør en eierskapskontroll i henhold til kommuneloven § 23-4 første ledd: «Eierskapskontroll innebærer å kontrollere om den som utøver kommunens eller fylkeskommunens eierinteresser, gjør dette i samsvar med lover og forskrifter, kommunestyrets eller fylkestingets vedtak og anerkjente prinsipper for eierstyring.»

¹ Innlandet Revisjon IKS (2022): *Eierskapskontroll – Innlandet fylkeskommune*. Rapport 2-2022.

Revisjonen legger til grunn at gjennomføring av det aktuelle prosjektet/delprosjektet, etter nevnte formål og problemstillinger, faller innenfor rammene av forvaltningsrevisjon i selskaper, jf. kommuneloven § 23-2 punkt c jf. § 23-3.

1.5 AVGRENSNINGER

Dagens struktur med Eidsiva Energi AS og Innlandet Energi Holding AS ble etablert i 2019-2020. Det er det nye Eidsivakonsernet som er objekt for dette delprosjektet, revisjonen er derfor tidsmessig avgrenset til perioden etter etableringen av den nye konsernstrukturen.

Ved gjennomføring av problemstilling 1 a har vi gjort følgende avgrensninger:

- (1) Vi mener det følger av formuleringen i den opprinnelige problemstillingen at prosjektet skal fokusere på styringen av Hafslund Eco Vannkraft og Elvia som skjer gjennom linja fra fylkeskommunen, til fylkeskraftselskapene, til Innlandet Energi Holding og deretter til Eidsiva Energi. Vi har derfor ikke gått inn i styringen internt i Hafslund Eco Vannkraft AS og Elvia AS.
- (2) Gjennomgangen av den formelle styringslinjen i problemstilling 1 a er avgrenset til innkallinger til og protokoller fra generalforsamlinger og styremøter.

2 METODE

Prosjektet er gjennomført i henhold til RSK 001 Standard for forvaltningsrevisjon som er gjeldende som god kommunal revisjonsskikk fastsatt av Norges kommunerevisorforening. Innlandet Revisjon IKS har et internt kvalitetssikringssystem som er i samsvar med RSK 001.

Oppstartbrev for prosjektet ble sendt til Innlandet Energi Holding AS (IEH), Eidsiva Energi AS (Eidsiva) og Elvia AS 15. desember 2022.

Datas relevans er knyttet til om undersøkelsen representerer den virkelige situasjonen. Vi mener at data som er samlet inn i denne undersøkelsen er egnet til å svare på problemstillingene.

Med pålitelighet menes at data skal være mest mulig presise og nøyaktige. Dette er blant annet ivaretatt ved verifisering av møtereferater og skriftlige svar på konkrete spørsmål. Videre har Eidsiva Energi AS, Innlandet Energi Holding AS og Hedmark/Oppland fylkeskraft AS fått utkast til rapport til gjennomsyn og hatt anledning til å gi tilbakemelding om eventuelle feil i rapporten.

Prosjektet er gjennomført ved dokumentstudier og intervjuer.

2.1 DOKUMENTANALYSE

Revisjonen har innhentet en rekke dokumenter fra selskapene vi har undersøkt. Fra IEH og Eidsiva har vi blant annet bedt om:

- Styringsdokumenter, slik som vedtekter, aksjonæravtaler, div. retningslinjer og strategidokumenter o.l.
- Årsregnskap/årsrapport for 2020-2022.
- Innkallinger og protokoller fra generalforsamlinger 2020-2023.
- Innkalling og protokoll fra styremøter avholdt fra og med 2020.
- Dokumentasjon (innkallinger/protokoller) fra eiermøter og eierutvalgsmøter fra og med 2020.

For fylkeskraftselskapene har vi innhentet innkallinger og protokoller fra generalforsamlinger og styremøter. Vi har fått alle dokumenter som har blitt etterspurt.

2.2 INTERVJUDATA

Ved utvalg av intervjuobjekter har vi hatt som målsetning å sikre representasjon fra alle nivåene i styringslinjen. Vi har, for uten oppstartmøtet med Eidsiva, intervjuet tidligere fylkesordførere, leder for eierskapssekretariatet i fylkeskommunen, daglig leder for Hedmark/Oppland Fylkeskraft AS, daglig leder og styreleder for Innlandet Energi Holding AS, styreleder i Eidsiva Energi AS og tidligere konsernsjef i Eidsiva Energi AS.

2.3 RELEVANS OG PÅLITELIGHET

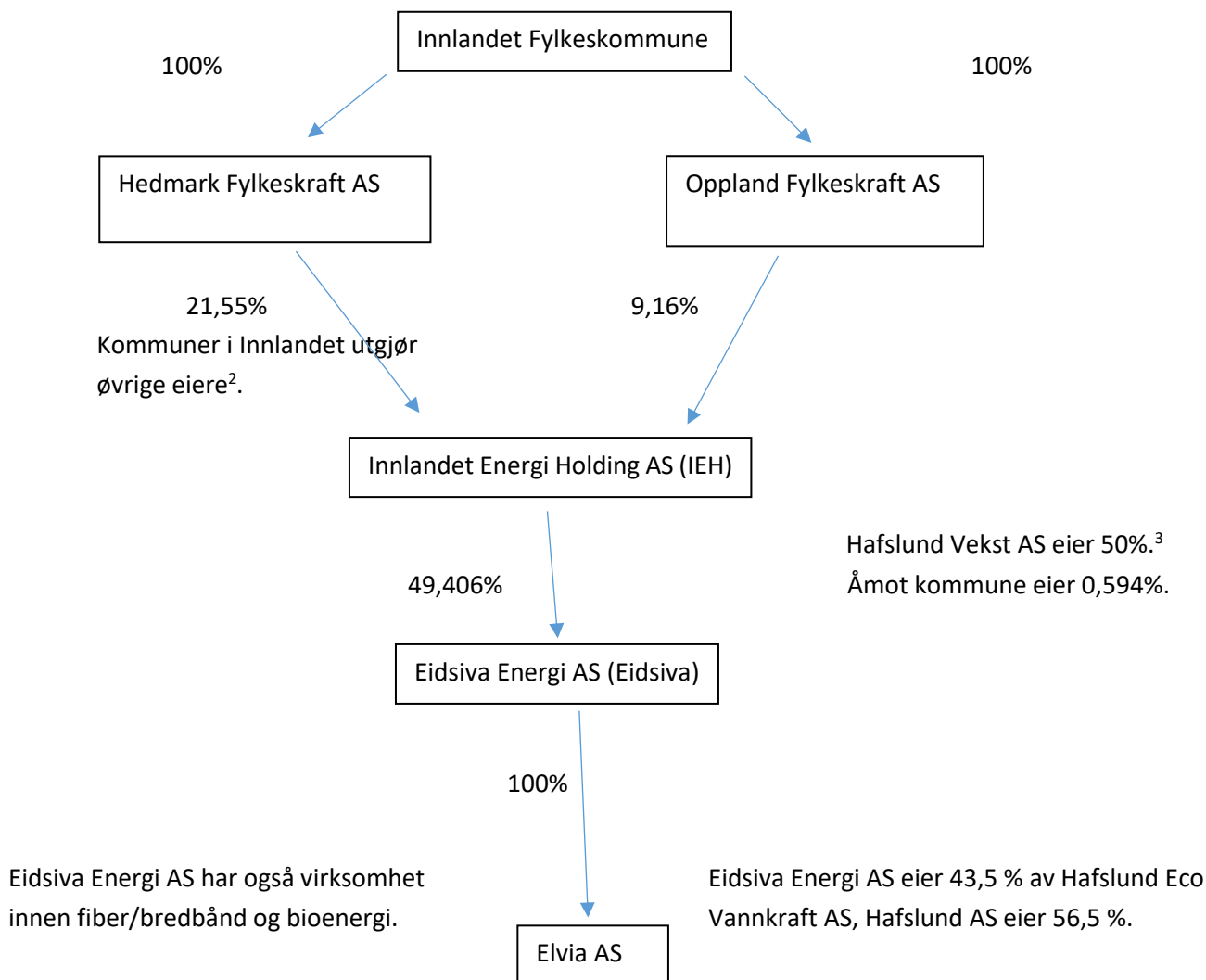
Datas relevans er knyttet til om undersøkelsen representerer den virkelige situasjonen. Vi mener at data som er samlet inn i denne undersøkelsen er egnet til å svare på problemstillingene. Det er likevel viktig å være oppmerksom på at vi kun har sett på et utvalg av fakta. Vi vil spesielt nevne at vi ikke har intervjuet eierrepresentanter for andre eiere enn fylkeskommunen.

Med pålitelighet menes at data skal være mest mulig presise og nøyaktige. Dette er blant annet ivaretatt ved verifisering av intervjureferater og ved innhenting av uttalelse fra berørte selskaper på utkast til rapport.

3 FYLKESKOMMUNENS EIERSKAP I ENERGISEKTOREN

3.1 EIERSKAPSSTRUKTUR

Eierstrukturen i energisektoren kan illustreres som følger:

Elvia AS er ansvarlig for Norges største nettområde, Innlandet, Viken og Oslo. Hafslund Eco Vannkraft AS er en ren kraftprodusent, landets nest største.

² De største aksjonærene er, foruten fylkeskraftselskapene, Hamar kommune, Ringsaker kommune og Lillehammer kommune. Til sammen sitter de fem største eierne med snaut 80% av aksjene. De resterende vel 20 prosent er fordelt mellom 24 kommuner i Innlandet.

³ Hafslund Vekst AS eies av Hafslund AS som igjen eies av Oslo kommune.

3.2 FYLKESKRAFTSELSKAPENE

Hedmark Fylkeskraft AS ble stiftet i 2004 av tidligere Hedmark fylkeskommune, og eies nå 100 % av Innlandet fylkeskommune. «*Selskapets formål er å eie og forvalte Innlandet fylkeskommunes eierandel i Eidsiva energi AS. Selskapets midler skal gi grunnlag for utbytte til eier og sikre eierandelen i Eidsiva Energi AS. Selskapet skal forvalte sine likvide midler for en best mulig avkastning til en moderat risiko.*»⁴

Selskapet eier 21,547 % av aksjene i Innlandet Energi Holding AS, som igjen eier aksjer i Eidsivakonsernet. Selskapet har ingen ansatte. Daglig leder er innleid fra Innlandet fylkeskommune. Innleie av daglig leder er regulert av avtale.

Det er vedtatt en finansstrategi for Hedmark Fylkeskraft AS. Her framgår det blant annet at selskapet skal forvalte sine likvide midler for en best mulig avkastning til en moderat risiko.⁵

Selskapets inntekter består av renter på plasseringer og utbytter fra Innlandet Energi Holding AS. Selskapet hadde i 2022 et resultat på 74,5 mill. kr, og betalte 79,5 mill. i utbytte. Hedmark Fylkeskraft AS hadde ved utgangen av 2022 en bokført egenkapital 1065,8 mill. kroner.

I 2019 ble det inngått en avtale mellom Hedmark fylkeskommune, kommunene i tidligere Hedmark fylke og Hedmark Fylkeskraft AS som regulerer at mellom 40 % og 49 % av utbyttet i Hedmark Fylkeskraft AS fordeles til kommunene i gamle Hedmark fylke. Hvor stor andel som årlig skal deles ut beslutes etter innstilling fra styret i Hedmark Fylkeskraft AS og vedtak i generalforsamlingen i selskapet. I løpet av en femårsperiode skal minst 45 % av utbyttet avstås til bruk iht. avtalen. Den del av utbyttet som avgis til bruk i kommunene, skal tilgodese hovedsakelig digital infrastruktur og samfunnsnyttige formål i kommuner i tidligere Hedmark fylke. Midlene tildeles av styret i selskapet. De skal gis til konkrete prosjekter, og ikke deles ut til de enkelte kommunene. Avtalen opphører i 2034.

Oppland Fylkeskraft AS ble stiftet i 2007 av tidligere Oppland fylkeskommune, og eies nå 100 % av Innlandet fylkeskommune. Selskapet eier 9,163 % av aksjene i Innlandet Energi Holding AS. Selskapets formål er ifølge vedtektene å:

- «a) Investere i og eie og forvalte eierandeler og aksjer i Eidsiva Energi AS.
- b) Investere i og eie og forvalte eierandeler og aksjer i andre kraftproduksjonsselskaper.
- c) Forvalte selskapets likvide kapital.»

I likhet med Hedmark Fylkeskraft AS består selskapets inntekter av renter på plasseringer og utbytter fra Innlandet Energi Holding AS. Selskapet hadde i 2022 et resultat på 24,6 mill. kr, og betalte 31,7 mill. kroner i utbytte til eier. Oppland Fylkeskraft AS hadde ved utgangen av 2022 en bokført egenkapital på 861,2 mill. kroner.

Selskapet har ingen ansatte, daglig ledelse er innleid fra Innlandet fylkeskommune iht. avtale. Daglig leder er den samme som i Hedmark Fylkeskraft AS.

⁴ Jf. fylkeskommunens eierskapsmelding for 2022.

⁵ Finansstrategien omfatter begge fylkeskraftselskapene.

Styrene i de to selskapene består av de samme personene. Alle styremedlemmene er politikere i Innlandet fylkeskommune.

3.3 INNLANDET ENERGI HOLDING AS

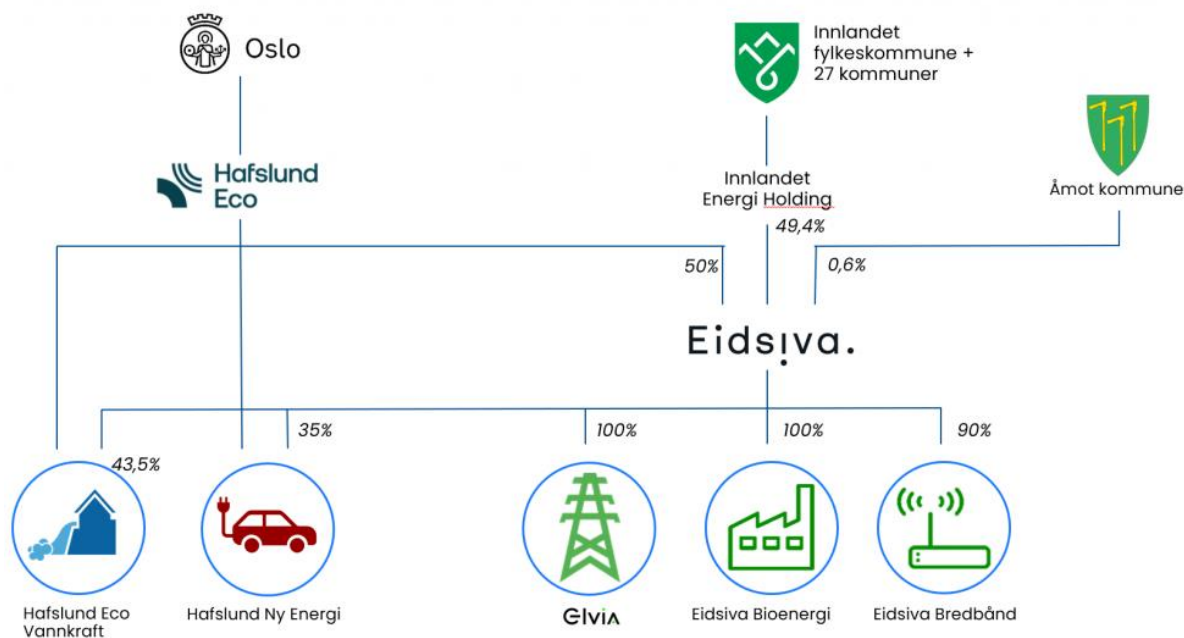
Innlandet fylkeskommune forvalter sitt eierskap i energisektoren gjennom Innlandet Energi Holding AS («IEH»), der fylkeskommunen har en samlet eierandel på 30,71% gjennom de to fylkeskraftselskapene. Selskapets vedtektsfestede formål er «å eie aksjer i Eidsiva Energi AS og gjennom dette eierskapet bidra til å utvikle verdier i Eidsiva samt det som står i forbindelse med dette».

Vi finner følgende introduksjon av selskapet på dets hjemmeside:

«Innlandet Energi Holding AS er et selskap som er etablert for å ivareta eierskapet til 26 kommuner og 2 fylkeskommuner i energiselskapet Eidsiva Energi.»⁶

Det ble i løpet av 2019 gjennomført en omfattende transaksjon mellom Oslo kommune sitt energiselskap Hafslund E-CO og Eidsiva Energi. Eidsiva Energi hadde før denne transaksjonen 27 kommuner og Innlandet fylkeskommune som eiere. Disse eierne eide aksjer i Eidsiva Energi enten direkte eller gjennom egne holdingselskaper.

Etter den gjennomførte strukturendringen er det etablert følgende eier- og selskapsstruktur:

Formålet til selskapet Innlandet Energi Holding AS kan oppsummeres i følgende:

- Selskapets formål er å eie aksjer i Eidsiva Energi og bidra til å utvikle verdier i Eidsiva.

⁶ Etter sammenslåingen av fylkeskommunene samt at Stange kommune kom inn på eiersiden har IEH nå 27 kommunale eiere og 1 fylkeskommunal eier.

- *Selskapet skal bygge opp under en strategi for Eidsiva basert på offentlig eierskap til både nett- og kraftproduksjon.*
- *Bidra til videre strukturutvikling og konsolidering.*
- *Utvikle eierskapet til Innlandet Energi Holding med nye eiere fra Innlandet.»*

Det fremgår av aksjonæravtalen for IEH punkt 4 avsnitt (i) at det fra og med regnskapsåret 2020 skal utdeles et utbytte på minimum 328,5 mill. kroner pr. år. Beløpet for minimumsutbytte skal, etter nærmere regler, justeres årlig i forkant av ordinær generalforsamling basert på endringen i KPI.⁷

Pkt. 4 avsnitt ii lyder slik: *«Ved fastsettelse av utbyttensnivået skal det sørges for at Selskapet til enhver tid har en rimelig arbeidskapital slik at Selskapet er i stand til å ivareta sine aksjeeierrettigheter- og interesser i Eidsiva. ... Uavhengig av det foregående i punkt 4(i) skal utbyttet fra Selskapet aldri være lavere enn 95% av utbyttene Selskapet har mottatt fra Eidsiva i samme inntektsår med mindre styret finner et slikt utbytte uforsvarlig for det aktuelle år hensyntatt forventede behov i Selskapet og Eidsiva eller minst 80 % av de avgitte stemmer er for forslag om et lavere utbytte.»*

I 2022 hadde IEH et resultat på 458,7 mill. kroner. Utbyttet til eierne beløp seg til 458,7 mill. kroner.

3.4 EIDSIVAKONSERNET

Introduksjon av selskapet Eidsiva Energi AS

Eidsiva Energi AS er morselskap for Eidsivakonsernet. I selskapets vedtekter er dets virksomhet definert slik:

«Selskapet kan drive virksomhet i tilknytning til produksjon, distribusjon, lagring, omsetning og anvendelse av energi, bredbånd og annen infrastruktur, og virksomhet som står i forbindelse med dette, herunder ivaretagelse av morselskapsfunksjoner i Eidsiva-konsernet og drift og forvaltning av konsernets faste eiendommer og øvrige ressurser. Virksomheten drives fortrinnsvis gjennom datterselskaper, eller ved deltakelse i, eller i samarbeid med, andre foretak i inn- og utland.»

På Eidsivas hjemmeside finner vi blant annet følgende informasjon:

Eidsiva Energi AS

«Eidsiva er organisert som et konsern med Eidsiva Energi AS som morselskap. Eidsiva-konsernet har tre virksomhetsområder; strømnett, bredbånd og fjernvarme.

Morselskapet ivaretar eierrollen i hel- og deleide selskaper, og organiserer fellesfunksjoner som HMS, HR, finans og økonomi, regnskap og kommunikasjon.

Strømnett

Vår nettvirksomhet drives av Elvia, som bygger, drifter og vedlikeholder strømnettet. Strømnettet har en utstrekning på 66 000 kilometer, det tilsvarer halvannen gang rundt ekvator.

I tillegg til at 2 millioner mennesker i 52 kommuner får strøm fra nettvirksomheten, jobber Elvia mot en fullelektrisk fremtid og er en viktig driver i det grønne skiftet. Selskapet har en ambisjon om å være fremtidsrettet og ta i bruk ny teknologi for å kunne levere løsninger kundene både ønsker og vil sette pris på.»

⁷ KPI = konsumprisindeks.

I henhold til aksjonæravtalen pkt. 7.2 skal Eidsiva «betale et høyt og forutsigbart utbytte» til aksjonærene. Styret skal legge opp til en fem-års utbytteplan som årlig skal legges fram for aksjonærene til godkjenning. «Aksjonærene har en forventning om at et utbytte som minst vil være på nivå med tidligere utbytteutdelinger (per aksje) fra Eidsiva. Aksjonærene er enige om at det fra og med regnskapsåret 2020 skal utdeles et utbytte på minimum NOK 700 millioner per år.» Beløpet for minimumsutbytte skal, etter nærmere regler, justeres årlig i forkant av ordinær generalforsamling basert på endringen i KPI (aksjonæravtalen pkt. 7.2 avsnitt g).⁸

I 2022 hadde morselskapet Eidsiva Energi AS et resultat på 2,8 mrd. kr. Det ble delt ut 1,5 mrd. kr. til eierne i utbytte. Selskapet hadde pr utgangen av 2022 en bokført egenkapital på 36,8 mrd. kr.

Elvia har om lag 900 ansatte, og omsatte for 9,5 mrd. kr. i 2022, med et resultat på 867 mill. kr. Selskapet har hovedkontor på Hamar. Selskapet hadde pr. utgangen av 2022 en bokført egenkapital på 9,2 mrd. kr. I 2022 fusjonerte Stange Energi Nett AS, som hadde ca. 12 000 nettkunder, med nettselskapet Elvia.

Elvia beskrives nærmere i delrapport 2.

⁸ KPI = konsumprisindeks. I «Addendum til aksjonæravtale» er det endret fra 700 mill kr pr år til kr 1,01242 per aksje per år.

4 SELSKAPSRETTLIGE SAKSBEHANDLINGSKRAV

Dette kapitlet tar utgangspunkt i problemstilling 1 a): Følger selskapene i styringslinjen selskapslovgivningen?

Vi har gjennomgått et bredt utvalg innkallinger og protokoller for Hedmark Fylkeskraft AS/Oppland Fylkeskraft AS, Innlandet Energi Holding AS og Eidsiva Energi AS. Vi har oppsummert våre funn i tabeller, som er satt opp med utgangspunkt i utledede revisjonskriterier.

4.1 REVISJONSKRITERIER

Revisjonskriterier utgjør en objektiv målestokk for revisors vurderinger av den reviderte virksomheten. Revisjonskriterier kan utledes fra lovbestemmelser, forskrifter, retningslinjer, kommunale vedtak, faglige standarder mv. som sier noe om hvordan virksomheten skal drives og skal være autoritative, relevante og gyldige.

De relevante selskapsrettslige saksbehandlingsreglene er å finne i aksjeloven kapittel 5 (generalforsamling) og kapittel 6 (styre).

4.1.1 GENERALFORSAMLINGEN

Gjennom generalforsamlingen utøver aksjeeierne den øverste myndighet i selskapet, jf. aksjeloven § 5-1 første ledd. Generalforsamlingen anses som en del av selskapet, (dvs. av den juridiske enheten med organisasjonsnummer, registrert i foretaksregisteret), og er adskilt fra eierne (som kan være personer og/eller andre selskaper/juridiske enheter).

Generalforsamlingen er ikke et utvalg med faste medlemmer, slik som f.eks. tilfellet er for selskapsstyret. Generalforsamlingen er derimot et fast forum hvor aksjeeierne har møterett samt rett til å avlegge stemme i samsvar med de rettigheter som tillegges denne i kraft av de aksjene vedkommende eier/representerer (se §§ 5-2 og 5-3).

Ved å være «øverste myndighet i selskapet» har generalforsamlingen en generell bestemmelses-/instruksjonsmyndighet over resten av selskapet. Denne utøves gjennom generalforsamlingens beslutninger, som vanligvis bygger på et flertallskrav (se § 5-17 flg.).

Det skal avholdes ordinær generalforsamling senest innen seks måneder etter utgangen av hvert regnskapsår, jf. § 5-5 første ledd. Etter bestemmelsens annet ledd skal følgende saker behandles og avgjøres på den ordinære generalforsamlingen:

1. godkjenning av årsregnskapet og eventuell årsberetning, herunder utdeling av utbytte,
2. andre saker som etter loven eller vedtektene hører under generalforsamlingen.

Etter § 5-6 kan det også avholdes ekstraordinær generalforsamling. Dette er aktuelt dersom det foreligger spesielle saker som eierne har en særlig grunn til å ta stilling til gjennom generalforsamlingen.

4.1.2 STYRET

Selskapet skal ha et styre med ett eller flere medlemmer, jf. § 6-1 første ledd. Etter § 6-12 første ledd hører forvaltningen av selskapet under styret, og styret skal sørge for forsvarlig organisering av virksomheten. Det er altså styret som har det øverste ansvaret for driften av selskapet.

Aksjeloven er i utgangspunktet preseptorisk, dvs. den er ufravikelig. En konsekvens av dette er at det ikke kan opprettes selskapsstrukturer som forskyver ansvar mellom organene på en måte som strider mot aksjelovens forutsetninger.

Det er generalforsamlingen som velger styret, jf. § 6-3 første ledd. Et styremedlem kan også avsettes av den som har valgt styremedlemmet, jf. § 6-7 annet ledd.

4.1.3 NOEN SAKSBEHANDLINGSREGLER SOM GJELDER GENERALFORSAMLINGEN

Aksjeloven § 5-10 inneholder krav til innkalling til generalforsamling. Bestemmelsens første til fjerde ledd har følgende innhold:

- «(1) Generalforsamlingen innkalles ved skriftlig henvendelse til alle aksjeeiere med kjent adresse. Innkallingen skal angi tid og sted for møtet. Selskapet kan ikke kreve noen form for godtgjøring for utsendelsen av innkallingen.*
- (2) Innkalling til generalforsamlingen skal være sendt senest en uke før møtet skal holdes, om ikke vedtektene setter en lengre frist. En slik vedtektsbestemmelse gjelder ikke ved innkalling som foretas på bakgrunn av krav etter § 5-6 annet ledd.*
- (3) Innkallingen skal opplyse om møteformen, og eventuelt om fremgangsmåten for å delta og stemme elektronisk. I selskaper som åpner for stemmegivning før generalforsamlingen etter § 5-11 b, skal innkallingen opplyse om fremgangsmåten for dette.*
- (4) Innkallingen skal i et forslag til dagsorden bestemt angi de saker som skal behandles på generalforsamlingen. Forslag om å endre vedtektene skal gjengis i innkallingen. Styret skal utarbeide forslag til dagsorden i samsvar med det som er bestemt i loven og vedtektene.»*

Juridisk teori sier følgende om krav til innkalling:

«Kravet til «bestemt» angivelse innebærer at de saker som skal behandles, må være konkretisert slik at mottakerne av innkallingen får klart for seg hvilke saker som skal behandles, slik også G. Bråthen s. 114. Dette utelukker for det første en ubestemt angivelse, slik som f.eks. «eventuelt» eller «behandling av innkomne forslag». Videre utelukkes at en sak angis i forslag til dagsorden under henvisning til lov eller vedtekter, f.eks. ved en henvisning til «de i loven § 5-5 annet ledd nevnte saker» eller «de i vedtektene § 6 nevnte saker». En annen sak er at en feil av denne typen vanligvis ikke vil hindre generalforsamlingen fra å behandle saken, se § 5-14 annet ledd nr. 1».⁹

Regler for protokollen finnes i aksjeloven § 5-16:

- «(1) Møtelederen skal sørge for at det føres protokoll for generalforsamlingen.*

⁹ Magnus Aarbakke mfl., Aksjeloven. Lovkommentar, § 5-10. Krav til innkallingen, Juridika (kopiert 28. september 2023)

- (2) Protokollen skal angi tid for generalforsamlingen og møteform. I protokollen skal generalforsamlingens beslutning inntas med angivelse av utfallet av avstemningene. Protokollen skal angi antallet avgitte stemmer, og hvor mange aksjer og hvilken andel av aksjekapitalen de avgitte stemmene representerer, samlet og for og mot den enkelte beslutningen, i den utstrekning dette er relevant for utfallet av avstemningen. Fortegnelse over aksjeeiere som nevnt i § 5-13 skal inntas i eller vedlegges protokollen.
- (3) Protokollen skal signeres av møtelederen og minst en annen person valgt av generalforsamlingen blant dem som deltar. Protokollen og fortegnelse over aksjeeiere som nevnt i § 5-13, skal oppbevares på betryggende måte i hele selskapets levetid. Protokollen skal holdes tilgjengelig for aksjeeierne hos selskapet.»

§ 5-16 annet ledd tredje punktum er omtalt slik i juridisk teori:

«I protokollen skal angis det samlede antall stemmer som er avgitt, og ved dissens hvor mange stemmer som er avgitt for og mot forslaget. Om vedtak er enstemmig, skal dette fremgå. Krever et forslag for å være vedtatt tilslutning fra en viss andel av den representerte kapital, jf. § 5-3 annet ledd, skal det fremgå av protokollen hvor stor del av kapitalen stemmene representerer, eventuelt hvor stor del av den representerte kapitalen som sluttet seg til og gikk mot forslaget. Det er bare informasjon som er av betydning for resultatet, som må oppgis i protokollen. Dette betyr at opplysninger om hvilken andel av kapitalen de avgitte stemmer representerer, bare må angis der dette er av betydning for avstemningsresultatet (...).»¹⁰

I lovforarbeidene presiseres det at «Allmennaksjeloven § 5-16 annet ledd krever at generalforsamlingens beslutning angis med utfallet av avstemningen. Dette innebærer at det skal angis om beslutningen var enstemmig, eventuelt stemmetallet for og imot.»¹¹ § 5-16 i allmennaksjeloven er parallell med den i aksjeloven, og denne presiseringen gjelder begge.

De formelle kravene til å avholde generalforsamling som er gjennomgått ovenfor, retter ser primært mot selskaper med flere aksjonærer. Reglene skal blant annet legge til rette for at aksjeeierne likebehandles og gis god informasjon, slik at selskapet kan drives med god eiermessig forankring.

For selskaper med én eller få aksjonærer aksjonær (som f.eks. Hedmark Fylkeskraft AS og Oppland Fylkeskraft AS) kan det være aktuelt å avholde forenklet generalforsamling etter § 5-7. Generalforsamlingen kan da avholdes «uten å følge kravene i §§ 5-8 til 5-16» jf. bestemmelsens fjerde ledd.

Det er egne krav til protokollen ved forenklet generalforsamling, jf. § 5-7 a:

- (1) Protokollen skal angi at saken er behandlet etter § 5-7, og tidspunktet for behandlingen
- (2) Generalforsamlingens beslutning skal inntas i protokollen. I selskap med flere enn én aksjeeier skal protokollen angi antallet avgitte stemmer og hvor mange aksjer som har stemt for og imot beslutningen. I den utstrekning dette er relevant, skal det også angis hvilken andel av aksjekapitalen de avgitte stemmer representerer. En fortegnelse over hvilke aksjeeiere som har deltatt i behandlingen av saken, skal inntas i eller vedlegges protokollen.
- (3) Protokollen skal dateres og signeres av den som er styrets leder på signeringstidspunktet eller av den som generalforsamlingen utpeker. Protokollen skal sendes til samtlige aksjeeiere.

¹⁰ Magnus Aarbakke mfl., Aksjeloven. Lovkommentar, § 5-16. Protokoll, Juridika (kopiert 27. september 2023)

¹¹ Ot.prp.nr.46 (2008-2009)

- (4) Protokollen og fortegnelse over aksjeeiere som nevnt i annet ledd fjerde punktum, skal oppbevares i hele selskapets levetid. Protokollen skal holdes tilgjengelig for aksjeeierne hos selskapet.*

4.1.4 NOEN SAKSBEHANDLINGSREGLER SOM GJELDER SELSKAPSTYRET

Aksjeloven § 6-29 inneholder kravene som stilles til styreprotokollen:

- 1) Det skal føres protokoll over styrebehandlingen. Den skal minst angi tid og sted, deltakerne, behandlingsmåten og styrets beslutninger. Det skal fremgå at saksbehandlingen oppfyller kravene i § 6-24.*
- 2) Er styrets beslutning ikke enstemmig, skal det angis hvem som har stemt for og imot. Styremedlem og daglig leder som ikke er enig i en beslutning, kan kreve sin oppfatning innført i protokollen.*
- 3) Protokollen skal signeres av alle de medlemmer som har deltatt i styrebehandlingen. Har styret minst fem medlemmer, og er beslutning truffet i møte, kan styret velge to til å signere. I så fall skal kopi av protokollen sendes samtlige styremedlemmer med frist for merknader, som i tilfelle kan kreves inntatt i protokollen.*
- 4) Protokollen skal oppbevares i hele selskapets levetid.*

Det skal altså fremgå av protokollen at kravene i § 6-24 er oppfylt. Denne bestemmelsen har følgende innhold:

- (1) Styret kan treffe beslutning når mer enn halvdelen av medlemmene er til stede eller deltar i styrebehandlingen, om ikke strengere krav er fastsatt i vedtektene.*
- (2) Styret kan likevel ikke treffe beslutning uten at alle styremedlemmene så vidt mulig er gitt anledning til å delta i behandlingen av saken.*
- (3) Har noen forfall og det finnes varamedlem, skal varamedlemmet innkalles.*

Begrepet «behandlingsmåte» som brukes i § 6-29 første ledd, må sees på bakgrunn av § 6-19. Det er ikke krav om en detaljert beskrivelse av saksbehandlingen; det er nok om man f.eks. stadfester at behandlingen skjedde i møtet.

4.1.5 KONKRETE REVISJONSKRITERIER:

Revisjonskriterium A1

Innkallingen til generalforsamling skal

1. angi tid og sted for møtet,
2. være sendt senest en uke før møtet skal holdes,
3. opplyse om møteformen, og eventuelt om fremgangsmåten for å delta og stemme elektronisk,
4. i et forslag til dagsorden bestemt angi de saker som skal behandles på generalforsamlingen, og
5. gjengi forslag om å endre vedtektene dersom slike foreligger.

Revisjonskriterium A2

Møteleder skal sørge for at det føres protokoll fra generalforsamlingen. I protokollen skal

1. det angis tid og sted for generalforsamlingen samt møteform,
2. generalforsamlingens beslutning inntas med angivelse av utfallet av avstemningene,
3. det angis antallet avgitte stemmer, og hvor mange aksjer og hvilken andel av aksjekapitalen de avgitte stemmene representerer, samlet og for og mot den enkelte beslutningen, i den utstrekning dette er relevant for utfallet av avstemningen,
4. fortegnelse over aksjeeiere som nevnt i § 5-13 inntas i eller vedlegges protokollen, og
5. signeres av møtelederen og minst en annen person valgt av generalforsamlingen blant dem som deltar.

Revisjonskriterium A3

Det skal føres protokoll over styrebehandlingen, som minst

1. angir tid og sted, deltakerne, behandlingsmåten og styrets beslutninger,
2. viser at saksbehandlingen oppfyller kravene i § 6-24.
3. angir hvem som har stemt for og mot dersom styrets beslutning ikke er enstemmig,
4. være signert av alle de medlemmer som har deltatt i styrebehandlingen, eventuelt av to som er valgt av styret til å signere.

4.2 INNKALLINGER OG PROTOKOLLER – FORMELLE KRAV

4.2.1 HEDMARK FYLKESKRAFT AS/OPPLAND FYLKESKRAFT AS

Nedenfor har vi satt opp tabeller som viser hvorvidt revisjonskriteriene er oppfylt.

Innkallinger

Innkallinger til generalforsamling i Hedmark Fylkeskraft/ Oppland Fylkeskraft			
Generalforsamling	21.06.2021	05.11.2021	23.06.2020 – Bare HFK
Tid/sted	OK	OK	OK
Tidsfrist	OK	Datert 03.11	OK
Møteform	OK	OK	OK
Saksliste	OK	OK	OK

Protokoller

Generalforsamlingsprotokoller Hedmark Fylkeskraft				
Generalforsamling	21.06.2021	05.11.2021	21.06.2022	13.06.2023
Tid/sted/møteform	OK	OK	OK	OK
Beslutninger	OK	OK	OK*	OK
Stemmeavgivning	Mangler	Mangler	Mangler	Mangler
Fortegnelse	Mangler	Mangler**	Mangler	Mangler

* Det står «Forslag til vedtak» noen steder. Dette fremstår som en overseelse ifm. å skrive om møteinnkallingen til protokoll.

** Protokollen angir at fylkesordfører møtte, og fastslår at «hele aksjekapitalen var dermed til stede».

Generalforsamlingsprotokoller Oppland Fylkeskraft					
Generalforsamling	23.06.2020	21.06.2021	05.11.2021	21.06.2022	13.06.2023
Tid/sted/møteform	OK	OK	OK	OK	OK
Beslutninger	OK	OK	OK	OK*	OK
Stemmeavgivning	OK	OK	Mangler	Mangler	Mangler
Fortegnelse	OK	Mangler	Mangler**	Mangler	Mangler

* Det står «Forslag til vedtak» noen steder. Dette fremstår som en overseelse ifm. å skrive om møteinnkallingen til protokoll.

** Protokollen angir at fylkesordfører møtte, og fastslår at «hele aksjekapitalen var dermed til stede».

Styreprotokoller Hedmark Fylkeskraft /Oppland Fylkeskraft							
Styremøte	08.11.2021	13.12.2021	31.01.2022	10.06.2022	05.09.2022	07.03.2023	30.05.2023
Tid/sted/form	OK	OK	OK	OK	OK	OK	OK
Deltakere	OK	OK	OK	OK	OK	OK	OK
Beslutninger	OK	OK	OK	OK*	OK	OK	OK
al. § 6-24	OK	OK	OK	OK	OK	OK	OK
Stemmeavgivning	Mangler	Mangler	Mangler	Mangler	Mangler	Mangler	Mangler

* Det står «Forslag til vedtak» et par steder. Av sammenhengen antar vi at dette er en overseelse, men det er ikke helt klart.

Det ble opplyst i høringssvaret fra HFK/OFK at samtlige av styrets avgjørelser har blitt enstemmig vedtatt.¹²

Vurdering

Fylkeskraftselskapene står i en spesiell situasjon sammenlignet med de andre selskapene vi har undersøkt i og med at de kun har én aksjonær – fylkeskommunen. Dette innebærer at flere av hensynene som begrunner krav til innkallinger/protokoller for generalforsamlinger ikke gjør seg gjeldende på samme måte som ellers. Særlig fremstår det som unødvendig å ta inn fortegnelse over aksjonærer og å angi utfallet av stemmegivningen.

Samtidig åpner aksjeloven for at det kan avholdes forenklet generalforsamling, jf. § 5-7. Når dette ikke er gjort, gjelder i utgangspunktet reglene i § 5-16 uavkortet, og disse er ikke fullt ut oppfylt.

Fordi styrets avgjørelser er enstemmig vedtatt er det ikke et avvik at angivelse av stemmeavgivning er utelatt i protokollene fra styremøter.¹³

4.2.2 INNLANDET ENERGI HOLDING AS

Nedenfor har vi satt opp tabeller som viser hvorvidt revisjonskriteriene er oppfylt.

Innkallinger

Innkallinger til generalforsamling i IEH			
Generalforsamling	18.06.2021	11.05.2022	10.05.2023
Tid/sted	OK	OK	OK
Tidsfrist	OK	OK	OK
Møteform	OK	OK	OK
Saksliste	OK	Mangel*	OK**

* Forslag om endring av vedtekter er ikke gjengitt i innkallingen. Saken gjelder endring av aksjekapital ifm. transaksjonen mellom Eidsiva Energi og Stange Energi.

** I innkallingen står det at «På generalforsamlingen vil ordinære generalforsamlingssaker bli behandlet.»

¹² Setningen er tilført etter høring.

¹³ Avsnittet er endret etter høring.

Protokoller

Generalforsamlingsprotokoller IEH			
Generalforsamling	18.06.2021	11.05.2022	10.05.2023
Tid/sted/møteform	OK	OK	OK
Beslutninger	OK	OK	OK
Stemmeavgivning	Mangler	Mangler	Mangler
Fortegnelse	OK	OK	OK

Revisjonen har fått bekreftet fra daglig leder Oddleiv Sæle at «Alle saker på generalforsamlingen i 2021, 2022 og 2023 er enstemmig vedtatt.» jf. e-post 28. september 2023.

Styreprotokoller IEH							
Styremøte	23.03.2021	19.07.2021	08.09.2021	23.11.2021	15.12.2021	11.02.2022	18.02.2022
Tid/sted/form	OK	OK	OK	OK	OK	OK	OK
Deltakere	OK	OK	OK	OK	OK	OK	OK
Beslutninger	OK	OK	OK	OK	OK	OK	OK
al. § 6-24	OK	OK	OK	OK	OK	OK	OK
Stemmeavgivning	Mangler	Mangler	Mangler	Mangler	Mangler	Mangler	Mangler

Styreprotokoller IEH					
Styremøte	25.02.2022	20.04.2022	20.06.2022	08.09.2022	04.11.2022
Tid/sted/form	OK	OK	OK	OK	OK
Deltakere	OK	OK	OK	OK	OK
Beslutninger	OK	OK	OK	OK	OK
al. § 6-24	OK	OK	OK	OK	OK
Stemmeavgivning	Mangler	Mangler	Mangler	Mangler	Mangler

Vi fikk bekreftet av styreleder i IEH på møte 13. oktober 2023 at samtlige beslutninger fattet av styret har blitt enstemmig vedtatt.

Vurdering

Innkallinger til generalforsamlinger og protokoller fra generalforsamlinger og styremøter i IEH, oppfyller for det vesentlige kravene i revisjonskriteriene. For innkallingene har vi merket oss ett tilfelle hvor endringer i vedtektene ikke ble gjengitt i generalforsamlingsinnkallingen, og en litt upresis saksangivelse i et annet tilfelle.

Avviket som knytter seg til at foreslått endring i vedtektene ikke var gjengitt i innkallingen gjelder endring av aksjekapital ifm. transaksjonen mellom Eidsiva Energi og Stange Energi. Den aktuelle lovbestemmelsen som revisjonskriteriet bygger på, retter seg imidlertid mot mer substansielle endringer i vedtektene, hvor det er viktig at aksjonærene har et så godt beslutningsgrunnlag som mulig. Den vedtektsendringen som her gjøres bygger på en omfattende prosess som eierne har deltatt og fått informasjon om på flere arenaer (eiermøter, eierutvalg – mer om dette under behandlingen av problemstilling 1 b). Vedtektsendringen fremstår dermed som en formalitet. Vi mener derfor at avviket ikke er særlig betydelig.

Vi antar at å angi hvilke saker som skal behandles ved generalforsamling med formuleringer slik som «ordinære generalforsamlingssaker», ikke er presist nok til å oppfylle lovens krav. Aksjeloven opererer ikke med et slikt samlebegrep. Selv om de fleste i praksis vil forstå hva dette innebærer, så burde sakene likevel angis presist.

Det kan anføres at det først og fremst er dissenser som er viktig å få frem i protokollen – kanskje særlig for offentlig eide selskaper hvor aksjonærene kan ha politisk motiverte uenigheter. Samtidig stiller aksjeloven krav om at utfallet av stemmeavgivningen i generalforsamlinger skal fremgå av protokollen selv der hvor beslutningen var enstemmig. Det foreligger dermed avvik på dette punkt.

For styrebehandling stiller aksjeloven kun krav om at stemmeavgivningen skal inntas i protokollen dersom det foreligger dissens. Det har ikke vært dissenser i styret, dermed foreligger det ikke avvik ved at stemmeavgivningen på styremøter ikke er protokollert.

4.2.3 EIDSIVA ENERGI AS

Nedenfor har vi satt opp tabeller som viser hvorvidt revisjonskriteriene er oppfylt.

Innkallinger

Innkallinger til generalforsamling i Eidsiva			
Generalforsamling	06.05.2021	11.05.2022	10.05.2023
Tid/sted	OK	OK	OK
Tidsfrist	OK	OK	OK
Møteform	OK	OK	OK
Saksliste	OK	Mangler*	OK

* Forslag om endring av vedtekter er ikke gjengitt i innkallingen.

Protokoller

Generalforsamlingsprotokoller EE			
Generalforsamling	06.05.2021	11.05.2022	10.05.2023
Tid/sted/møteform	OK	OK	OK
Beslutninger	OK	OK	OK
Stemmeavgivning	Mangler	Mangler	Mangler
Fortegnelse	Mangler*	Mangler*	Mangler*

*Av protokollen fremgår det at «Det ble opptatt fortegnelse over de møtende aksjonærer. Denne viser at 691 419 016 av i alt 691 419 016 aksjer og stemmer var representert, dette utgjør 100 %» (I protokollen for 2023 er det talt 707 806 422 aksjer. Teksten er ellers lik).

Styreprotokoller Eidsiva							
Styremøte	16.02.2021	24.03.2021	06.05.2021	02.06.2021	08.07.2021	20.08.2021	17.09.2021
Tid/sted/form	OK	OK	OK	OK	OK	OK	Mangler*
Deltakere	OK	OK	OK	OK	OK	OK	OK
Beslutninger	OK	OK	OK	OK	OK	OK	OK
al. § 6-24	OK	OK	OK	OK	OK	OK	OK
Stemmeavgivning	Mangler	Mangler	Mangler	Mangler	Mangler	Mangler	Mangler

Styreprotokoller Eidsiva							
Styremøte	27.10.2021	19.11.2021	06.12.2021	14.01.2022	17.02.2022	23.03.2022	19.04.2022
Tid/sted/form	OK	Mangler*	OK	OK	OK	OK	OK
Deltakere	OK	OK	OK	OK	OK	OK	OK
Beslutninger	OK	OK	OK	OK	OK	OK	OK
al. § 6-24	OK	OK	OK	OK	OK	OK	OK
Stemmeavgivning	Mangler	Mangler	Mangler	Mangler	Mangler	Mangler	OK**

Styreprotokoller Eidsiva						
Styremøte	11.05.2022	10.06.2022	23.08.2022	25.10.2022	22.11.2022	05.12.2022
Tid/sted/form	OK	OK	OK	OK	OK	OK
Deltakere	OK	OK	OK	OK	OK	OK
Beslutninger	OK	OK	OK	OK	OK	OK
al. § 6-24	OK	OK	OK	OK	OK	OK
Stemmeavgivning	Mangler	Mangler	Mangler	Mangler	Mangler	Mangler

* Sted er ikke oppgitt.

** Det står at alle beslutninger var enstemmige.

Revisjonen fikk bekreftet av styreleder i Eidsiva på møte 20. oktober 2023 at samtlige beslutninger fattet av styret er enstemmige.

Vurdering

Innkallinger til generalforsamlinger og protokoller fra generalforsamlinger og styremøter i Eidsiva, oppfyller for det vesentlige kravene i revisjonskriteriene. Fra generalforsamlingsinnkallingene har vi merket oss ett tilfelle hvor forslåtte vedtektsendringer ikke er inntatt i innkallingen. Generalforsamlingsprotokollene mangler fortegnelse over aksjeeiere (inntatt direkte eller som vedlegg til protokollen), samt angivelse av stemmegivning. Fra styreprotokollene har vi funnet to tilfeller hvor sted for møtet ikke er angitt.

Avviket som knytter seg til at foreslått endring i vedtektene ikke var gjengitt i innkallingen gjelder endring av aksjekapital ifm. Stangetransaksjonen. IEH hadde samme avvik. Vi viser dermed til vurderingen som ble gjort for IEH.

Eidsiva har tre eiere: Hafslund, IEH og Åmot kommune. Bestemmelsene i aksjeloven er på sin side laget med tanke på selskaper med flere eiere. Resultatet av dette er at flere av hensynene som begrunner krav til protokollføring ved generalforsamling ikke gjør seg gjeldende på samme måte for selskaper med én eller få aksjonærer. Særlig fremstår det i disse tilfeller som unødvendig å ta inn fortegnelse over aksjonærer og å angi utfallet av stemmegivningen.

Samtidig fremgår det av aksjeloven at fortegnelsen skal inntas eller vedlegges protokollen, og dette er ikke gjort. Det angis heller ikke om beslutninger er enstemmig vedtatt i protokollene.

For styrebehandling stiller aksjeloven kun krav om at stemmeavgivningen skal inntas i protokollen dersom det foreligger dissens. Ifølge styreleder har det ikke vært dissenser i styret, dermed foreligger det ikke avvik ved at stemmeavgivningen på styremøter ikke er protokollert.

5 EIERMØTE OG EIERUTVALG

Dette kapitlet tar utgangspunkt i problemstilling 1 b): Brukes den uformelle styringslinjen i form av eiermøter og eierutvalg Innlandet Energi Holding AS og Eidsiva Energi AS som forutsatt?

5.1 REVISJONSKRITERIER

5.1.1 INNLANDET ENERGI HOLDING AS

Pkt. 7.5.1 i aksjonæravtalen for IEH regulerer eierutvalg i selskapet:

- i. *Selskapet skal ha et eierutvalg med seks medlemmer som reflekterer eiersammensetningen slik at både de største og noen mindre aksjonærer er representert. Generalforsamlingen velger eierutvalget for en periode på to år. Halve eierutvalget er på valg hvert år. Gjenvalg kan skje. Generalforsamlingen velger eierutvalgets leder. Frem til 31.12.2023 kan en eller flere representant(er) for organisasjoner for de ansatte i Eidsivakonsernet (dvs. ansatte i Eidsivakonsernet umiddelbart forut for gjennomføringstidspunktet) delta i ett årlig møte i eierutvalget.*
- ii. *Eierutvalget skal rådgje Selskapet og Selskapets styre, men har ingen formell beslutningsmyndighet på vegne av Selskapet. Formålet med eierutvalget er blant annet at viktige spørsmål som gjelder Selskapet skal kunne forelegges for og diskuteres i eierutvalget i god tid før de aktuelle beslutninger skal fattes. Både styret og eierutvalget selv kan ta initiativ til møte.*
- iii. *Honorering av eierutvalget fastsettes av styret.*

Eiermøter nevnes i punkt 15 (v), hvor det heter at

«Det skal avholdes møter mellom representanter for Aksjonærene, Styret og Selskapets ledelse minst to ganger hvert år. I eiermøtene skal det informeres om Selskapets drift og økonomiske situasjon. Aksjonærene kan stille spørsmål til Selskapet i forkant av eiermøtene, og disse skal søkes besvart i eiermøtene, alternativt skriftlig i etterkant.»

Utfra disse bestemmelsene har vi utledet følgende konkrete revisjonskriterier:

B1: Viktige spørsmål som gjelder Innlandet Energi Holding AS skal kunne forelegges for og diskuteres i eierutvalget før de aktuelle beslutninger skal fattes.

B2: Utvalget skal ha seks medlemmer som velges av generalforsamlingen. Medlemmene skal reflektere eiersammensetningen.

B3: Leder av utvalget velges av generalforsamlingen.

B4: Halve utvalget er på valg hvert år.

B5: Det skal avholdes eiermøte minst to ganger hvert år.

5.1.2 EIDSIVA ENERGI AS

Eierutvalg og eiermøter i Eidsiva er regulert i pkt. 12 i aksjonæravtalen for Eidsiva:

- a) *Det skal avholdes halvårlige eiermøter der Eierne orienteres om og kan diskutere status og forhold av betydning.*

- b) *Det skal opprettes et eierutvalg for løpende informasjonsutveksling og dialog mellom Eierne, herunder diskusjon av viktige saker og sentrale beslutninger som nevnt i punkt 11, og andre eierspørsmål.¹⁴*
- c) *Formålet med eierutvalget er blant annet at alle spørsmål som krever tilslutning fra Eierne skal forelegges for, og diskuteres i, eierutvalget i god tid før de aktuelle beslutninger skal fattes.¹⁵*
- d) *Oslo kommune og Innlandet-kommunene¹⁶ kan oppnevne inntil 6 representanter hver til eierutvalget. I tillegg skal styreleder og daglig leder (og andre) fra Eidsiva og Produksjonsselskapet møte i eierutvalget hvis eierutvalget ønsker det, eventuelt også representanter for de ansattes organisasjoner. Videre kan representantene i eierutvalget ta med seg profesjonelle rådgivere til eierutvalgsmøter dersom det er ønskelig.*
- e) *Retten til å oppnevne eierutvalgets leder skal tilligge den bakenforliggende eierkommune som har den største eierposten i Eidsiva.*

Det er i henhold til bestemmelsens punkt f) utarbeidet et eget dokument¹⁷ som regulerer temaer knyttet til eierutvalget. Det presiseres der at utvalget ikke har beslutnings- eller instruksjonsmyndighet over selskapene i Eidsivakonsernet. Alle beslutninger må fattes gjennom de ordinære selskapsorganene, dvs. generalforsamling, styre og daglig leder. I vedlegget gis følgende informasjon som supplerer bestemmelsene i aksjonæravtalen:

- *«Eierutvalget skal diskutere alle sentrale beslutninger som krever tilslutninger fra de bakenforliggende eierne etter den til enhver tid gjeldende aksjonæravtale.
Dette kan for eksempel gjelde for beslutninger knyttet til lokalisering, transaksjoner/nedsalg i datterselskaper, strukturelle prosjekter / konsolideringer, utbyttepolitikk, strategi og andre eierspørsmål.»*
- *«Eierutvalgets medlemmer har en tjenesteperiode på to år, men den parten som kan oppnevne medlemmer kan også skifte ut et medlem underveis i tjenesteperioden.»*
- *«Eierutvalget skal møtes hvert halvår. Eierutvalgets leder kan ved behov innkalle til ekstraordinære møter. Eierutvalgets leder bestemmer tid og sted for møtene samt hvilke saker som skal behandles. Alle eierutvalgets medlemmer kan imidlertid kreve saker til behandling.»*
- *«Sekretariatet sender ut møteplan og innkalling til møter. Innkallingen til et møte skal sendes ut minst én måned før møtet avholdes, og dokumentasjonen skal sendes ut minst én uke i forkant av møtet. For hastesaker kan eierutvalgets leder beslutte kortere frister for innkalling og utsendelse.»*
- *«Sekretariatet fører protokoll fra eiermøtet med mindre annet besluttes av eierutvalget. Saksdokumentasjon, protokoller og diskusjoner skal holdes konfidensielt - i den grad informasjonen ikke allerede er offentlig kjent. Saksdokumentasjon og protokoller er i utgangspunktet unntatt offentlighet. Eierutvalgets leder kan bestemme at hele eller deler av dokumentasjon og protokoller kan offentliggjøres.»*

¹⁴ Pkt. 11 i aksjonæravtalen omhandler beslutninger som krever behandling i generalforsamlingen i Eidsiva, og som krever samtykke både fra IEH og Hafslund. Her nevnes endringer i lokalisering som omhandles i avtalens pkt. 4, transaksjoner som innebærer at Eidsiva blir sittende med mindre enn 2/3 av Nettselskapet (Elvia), transaksjoner som innebærer at Eidsiva bli sittende med mindre enn 50% av aksjene i det som omtales som Vesentlige Datterselskaper, samt konsolideringer med aktører med energirelatert virksomhet som tilbys å skyte virksomhet inn i Eidsiva mot oppgjør i aksjer i Eidsiva. (revisjonens tilføyelse)

¹⁵ Revisjonen antar at det siktes til beslutninger som er omtalt i pkt. 11 i aksjonæravtalen. Denne har overskrift: «Sentrale beslutninger – krav om tilslutning».

¹⁶ Eierne i Innlandet Energi Holding AS. (revisjonens merknad)

¹⁷ Vedlegg 12 til aksjonæravtalen.

Utfra bestemmelsen i aksjonæravtalen, og supplerende bestemmelser i vedlegg til aksjonæravtalen, har vi utledet følgende konkrete revisjonskriterier:

B6: Oslo kommune og eierne i Innlandet Energi Holding AS kan oppnevne inntil seks representanter hver til eierutvalget.

B7: Det skal avholdes halvårlige eiermøter der eierne orienteres om og kan diskutere status og forhold av betydning.

B8: Alle spørsmål som krever tilslutning fra de bakenforliggende eierne skal forelegges for, og diskuteres i, eierutvalget før de aktuelle beslutninger skal fattes i de vanlige selskapsorganene.

5.2 FAKTAFREMSTILLING

Fakta som brukes i dette kapittelet er hentet fra intervju med tidligere fylkesordfører, daglig leder i fylkeskraftselskapene, daglig leder og styreleder i IEH og styreleder i Eidsiva. Vi har også benyttet dokumentasjon fra Eidsiva, og det vises til noen generalforsamlingsprotokoller.

5.2.1 SÆRLIG OM EIERMØTER I IEH OG KVARTALSPRESENTASJONER I EIDSIVA

Hvordan eierne skal informeres har vært et tilbakevendende tema for IEH og Eidsiva. Det avholdes i dag et fast eiermøte om våren. Dette foregår ifm. generalforsamlingen i Eidsiva. Normalt avholdes også generalforsamling i IEH denne dagen (i mai måned). Man får da en «eierdag», hvor alle eierne og sentrale ansatte i Eidsiva - ideelt sett - er fysisk til stede. Våre intervjuobjekter oppgir at det i en slik sammenheng er naturlig at ulike fora (eiermøte, eierutvalgsmøte, generalforsamling) ikke er fullstendig adskilt.

Ut over den faste eierdagen avholdes eiermøter i IEH ved behov. Det ble for eksempel avholdt et eiermøte ifm. Stangetransaksjonen. Eidsiva har i tillegg innført en ordning med kvartalsmøter¹⁸, som i stor grad har overtatt for IEH sine eiermøter. Våre intervjuobjekter begrunner dette med at eierne i kvartalsmøtet får samme informasjon som de ville fått i et eventuelt eiermøte, og det vurderes da som lite hensiktsmessig å avholde særskilte eiermøter. Disse kvartalsmøtene foregår over Teams, og det informeres blant annet om strategi, utbyttepolitikk, utbytteplan og resultater. Eierne får også anledning til å stille spørsmål.

Bakgrunnen for at det ble vedtatt at det skal avholdes kvartalspresentasjoner kan oppsummeres som følger:

Overordnede hensyn

Eidsiva er underlagt visse regler i verdipapirhandelloven og *markedsmisbruksforordningen* siden de er notert på obligasjonsmarkedet til Oslo Børs. Dette setter skranker for når og hvordan informasjon kan gis til eiere og bakenforliggende eiere. Kommunale eiere er normalt ikke vant til å forholde seg til slike hensyn, og dette skaper tidvis utfordringer ved at kommuner etterspør informasjon de ikke kan få uten å registreres på innsiderlister o.l.

¹⁸ Vedtatt av styret i Eidsiva i møte 16. februar 2021, sak 6/21.

Selskapslovgivningen stiller også strenge krav til likebehandling av aksjonærene. I dette ligger det at en aksjonær i utgangspunktet ikke skal gis mer informasjon, og dermed bedre mulighet til å øve innflytelse, enn de andre aksjonærene.

Prinsipielt er det viktig for Eidsiva å finne en balanse mellom disse overordnede hensynene.

Konkret foranledning

Innføringen av kvartalspresentasjoner var først og fremst initiert av Eidsiva. Den konkrete bakgrunnen var at det hadde kommet signaler/bekymringer om for lite informasjon og for at noen aksjonærer fikk bedre tilgang på informasjon enn andre. I praksis involverte noen eiere seg i større grad enn andre, noe som medførte en risiko for at eierne kunne få ulik informasjon.

Noen av de kommunale eierne har overfor IEH/Eidsiva gitt uttrykk for at den nye konstellasjonen, hvor IEH «er et mellomledd» mellom kommunene og Eidsiva, var uvant. Avstanden mellom eierkommunene og Eidsiva opplevdes dermed som større enn før transaksjonen i 2019-2020. Kvartalspresentasjonene ble innført som et tiltak for å bidra til likebehandling og bedret kommunikasjon til eiere i Eidsiva Energi AS, samt at bakenforliggende eiere ble gitt tilgang til den samme informasjonen innenfor gjeldende regelverk.

I tillegg ble det vektlagt at det kom en del henvendelser fra eiere direkte til styret/styreleder om å møte i kommuner for å orientere om aktiviteten i konsernet. Dette krevde en del tid og ressurser fra Eidsivas side, som kunne frigjøres gjennom kvartalspresentasjoner.

Erfaringer med kvartalspresentasjoner

Formålet med kvartalspresentasjonene var at man ville etablere et ryddigere og likebehandlende system, som samtidig ikke innebar at det legges for stort beslag på kapasiteten i Eidsiva. Ifølge våre intervjuer har man i stor grad lyktes med dette.

Ifølge styreleder i Eidsiva er det først og fremst eierne (Hafslund/IEH) og de kommunale eierne (Innlandskommunene/Oslo) som deltar i kvartalspresentasjonene, men disse møtene er i prinsippet åpne for alle som vil delta.

5.2.2 EIERUTVALGET I IEH

Generalforsamlingen fattet i 2021, 2022 og 2023 følgende likelydende vedtak:

«Til eierutvalget velges følgende:

Even Aleksander Hagen, Innlandet fylkeskommune (leder)

Per-Gunnar Sveen, Innlandet fylkeskommune (30,71%)

Einar Busterud, Hamar (21,547%)

Anita Ihle Steen, Ringsaker (14,471%)

Ingunn Trosholmen, Lillehammer (12,626%)

Anne Bjertnæs, Gjøvik (3,233%)

Informasjon om møtehyppighet, innhold i møter, osv. er hentet gjennom intervjuer med daglig leder og styreleder i IEH samt tidligere fylkesordførere.

Eierutvalget i IEH skal normalt møte 1-2 ganger i året, men kan møtes oftere etter behov.²⁰ I møtene deltar utvalgsmedlemmene, styret i IEH samt daglig leder i IEH. Utvalgsmedlemmene har gjerne med seg ansatte fra egen administrasjon. Vi har for eksempel fått bekreftet at daglig leder i fylkeskraftselskapene følger fylkesordføreren på møter i eierutvalget og i eiermøter, sammen med styreleder.

Forskjellen på eierutvalg og eiermøter er at førstnevnte er et fast utvalg som avholder flere møter i året. «Eiermøte» er generelt et videre begrep enn «eierutvalg», men de to er ikke klart adskilt.

I en periode like etter opprettelsen av nye Eidsiva (transaksjonen i 2019), praktiserte Innlandseierne en ordning hvor medlemmene i eierutvalget i IEH ikke var de samme som medlemmene i Eidsivas eierutvalg. Formålet med dette var å involvere så mange som mulig. Man erfarte etter hvert at det ikke var en formålstjenlig løsning. Ofte hadde noen av medlemmene vært med på diskusjoner i forkant (altså de hadde diskutert det i eierutvalget i IEH), mens andre av Innlandets representanter i Eidsiva ikke kjente til temaet. Kommunikasjonen ble dermed lite ryddig. Valg av utsendinger fra fylkeskommunen ble derfor endret, slik at de som sitter i eierutvalget i IEH i dag også sitter i eierutvalget i Eidsiva.

Eierutvalget har ingen fast agenda, men styret diskuterer på forhånd hvordan møtet skal foregå, og sender ut en sakliste. Revisjonen er informert om at eierutvalgsmøter i praksis avholdes dersom det foreligger konkrete saker som eierne bør få informasjon om/gi innspill til. Transaksjonen med Stange Energi, som foregikk rundt årsskiftet 2021-2022, er et eksempel på dette.

Det følger av aksjonæravtalen for IEH at viktige spørsmål som gjelder selskapet skal kunne forelegges for og diskuteres i eierutvalget i god tid før de aktuelle beslutninger skal fattes. Ifølge informasjon fra intervjuene er prosessen rundt transaksjonen med Stange Energi det eneste konkrete eksempelet på dette. Våre intervjuobjekter gir uttrykk for at det ikke har vært saker hvor det har vært konflikter, hverken i eierutvalg eller i eiermøter.

Det føres ikke referat/protokoll fra eierutvalgsmøtene i IEH. Vi får opplyst at dette skyldes at man på disse møtene ønsker å ha åpne, ofte strategiske diskusjoner rundt hva som skjer fremover i tid. Slike samtaler vil nødvendigvis inneholde sensitive opplysninger, slik som bedriftshemmeligheter og eventuelle synspunkter som det vil være forretningsmessig uheldig om ble offentliggjort. Referatføring anses derfor som begrensende ifm. slike møter. Ifølge informantene kunne det i prinsippet vært mulig å ta sensitive opplysninger ut av referatet, men det antas at referatet i så fall ville blitt så vidt uinteressant at det ikke ville hatt særlig verdi.

¹⁹ Eierbrøkene er lagt til av oss.

²⁰ Ettersom det ikke føres protokoll fra møtene har ikke revisjonen klart å bringe på det rene hvor mange møter som er avholdt. Referat/protokoll omhandles nedenfor.

5.2.3 EIERMØTER I EIDSIVA

Eidsiva har som tidligere nevnt en «eierdag» på våren hvert år. Her avholdes generalforsamlinger i Eidsiva og IEH, det avholdes eierutvalgsmøte og eiermøte i Eidsiva. Alle bakenforliggende eiere samt sentrale ansatte i Eidsivakonsernet er i utgangspunktet invitert til å delta i eiermøtet. Dette møtet er det eneste eiermøtet med fysisk oppmøte som avholdes systematisk i Eidsiva. Våre intervjuobjekter gir uttrykk for at dette møtet er nyttig.

Det etterstrebes også at det skal avholdes et fysisk møte på høsten, avhengig i praksis av at eierne ber om det. Revisjonen har fått oversendt møteinnkalling som viser at dette ble gjort i 2021, men har ikke mottatt dokumentasjon på at det ble avholdt møte høsten 2022 eller 2023.

Samtidig avholdes det i dag kvartalspresentasjoner over Teams (disse er omtalt ovenfor).

5.2.4 EIERUTVALGSMØTER I EIDSIVA

Revisjonen har fått bekreftet at eierutvalget fra 2020 tom. våren 2023 har hatt følgende medlemmer:

- Raymond Johansen (leder)
- Victoria Marie Evensen
- Even Aleksander Hagen
- Anita Ihle Steen
- Einar Busterud
- Per-Gunnar Sveen
- Ingunn Trosholmen
- Anne Bjertnæs

De seks nederste er de samme som sitter i Eierutvalget for IEH, mens de to øverste er representanter fra Oslo kommune.

På eierutvalgsmøtene møter styreleder og konsernsjef fra Eidsiva, sammen med sekretær. I tillegg møter de åtte utvalgsmedlemmene. Medlemmene har gjerne med seg administrativt ansatte som støtte. Praksis på dette har utviklet seg over tid. Vi får opplyst at dette begynte med at Oslo kommune ønsket å ta med seg ansatte fra administrasjonen. Noen av utvalgsmedlemmene fra Innlandet valgte så å følge samme praksis. Det har ikke vært noen formalisert prosess rundt hvem som får delta i eierutvalgene.

Det er ingen fast agenda på eierutvalgsmøtene. I praksis informeres det om økonomi og status for øvrig i konsernet, samt temaer knyttet til ulike prosjekter og planer, og det blir gjerne strategiske drøftinger rundt disse. Av diskusjonstemaer som er løftet opp av eierne nevnes særlig behov for mer kraft. *«Eierne har tatt opp ting man har meninger om, som arbeidsplasser lokalt, og andre ting som kan ha kommet opp i kommunestyre/fylkestinget. Innlandseierne har også hatt et stort politisk engasjement for bredbåndsutvikling i Innlandet. Temaer rundt «det grønne skiftet» har også blitt en del diskutert.»* (jf. intervju med tidl. fylkesordfører)

Det har også kommet spørsmål om investeringer, nettilknytning og kapasitet i nettet, samt spørsmål og kommentarer om områder som har hatt hyppige strømbrudd. Innlandseierne har både før og etter transaksjonen

vært opptatt av bredbåndsdekning/-utbygging. Kraftprissikringer²¹ er også noe som har opptatt eierne, det samme gjelder nye forretningsmuligheter innen nye energiformer. Den nylige etableringen av datasenter på Hamar har også vært oppe. Utvalget diskuterer også spørsmål rundt styringen av selskapet/konsernet. Av og til kan det være spørsmål mht. hva som kan formidles offentlig, dvs. hva som er børssensitivt.

Revisjonen spurte tidligere fylkesordfører om hvordan følgende bestemmelse fra aksjonæravtalen har blitt fulgt opp: *«alle spørsmål som krever tilslutning fra Eierne skal forelegges for, og diskuteres i, eierutvalget i god tid før de aktuelle beslutninger skal fattes»*. Han ga uttrykk for at det er et visst tolkningsrom her, men har generelt inntrykk av at avtalepunktet er godt varetatt. *«Det har nok vært noen spørsmål rundt hvorvidt også flere temaer burde vært tatt opp, men det har stort sett dreid seg om politisk sensitive temaer som enkelte har hatt særlig nært forhold til. Dette har ofte også dreid seg om konfliktflater internt i Innlandet, gjerne knyttet til lokalisering/arbeidsplasser.»*

Eierutvalget oppfattes av våre informanter generelt som nyttig ifm. å sikre kontinuitet i oppfølgingen av konsernet. Gjennom eierutvalg møtes sentrale eierrepresentanter, og disse har gjerne med seg ulike ledsagere. Erfaringsmessig viser det seg at behovet for møter i eierutvalget er begrenset. Dette henger sammen med at det sjeldent foreligger slike ekstraordinære saker hvor det er naturlig at eierne samkjører seg og kommer med innspill. «Stangesaken» var ett unntak her.

Det skilles i praksis ikke mellom informasjon som kan gis i henholdsvis eiermøter og eierutvalgsmøter, men utvalgsmedlemmene følger selskapet tettere, slik at diskusjonene av den grunn blir grundigere.

5.3 REVISJONENS VURDERING

5.3.1 INNLANDET ENERGI HOLDING AS

(Revisjonskriterium B1) Viktige spørsmål som gjelder Innlandet Energi Holding AS skal kunne forelegges for og diskuteres i eierutvalget i god tid før de aktuelle beslutninger skal fattes.

Revisjonen har ikke registrert noe som indikerer at eierutvalgsmøtene ikke fungerer som forutsatt på dette punktet. Manglende dokumentasjon fra møtene gjør det imidlertid vanskelig å gi en mer grundig vurdering opp mot kriteriet.

(Revisjonskriterium B2) Utvalget skal ha seks medlemmer som velges av generalforsamlingen. Medlemmene skal reflektere eiersammensetningen.

Generalforsamlingen har valgt seks medlemmer til eierutvalget i 2021, 2022 og 2023. Fem av disse representerer de fire største eierne, som til sammen eier nesten 80% av aksjekapitalen. Det sjette medlemmet representerer Gjøvik kommune, som med sine 3,233% er en mindre eier enn de fire andre som er representert (to av disse er fra fylkeskommunen), men Gjøvik er fremdeles sjette største eier.

²¹ Dvs. sikre seg mot svingende kraftpriser.

Det står i aksjonæravtalen for IEH at «Selskapet skal ha et eierutvalg med seks medlemmer som reflekterer eiersammensetningen slik at både de største og noen mindre aksjonærer er representert.» Kravet om at noen mindre aksjonærer skal være representert er etter vårt skjønn ikke oppfylt.

(Revisjonskriterium B3) Leder av utvalget velges av generalforsamlingen.

Generalforsamlingen har årlig valgt leder for utvalget (2021, 2022 og 2023), og kriteriet er dermed oppfylt.

(Revisjonskriterium B4) Halve utvalget er på valg hvert år.

Samme utvalg har blitt valgt i 2021, 2022 og 2023. Revisjonskriteriet er dermed oppfylt.

Revisjonen merker seg at vedtakene er protokollert på en måte som får det til å se ut som at hele utvalget velges ved hver generalforsamling. Det fremgår ikke hvem som er på gjenvalg, og hvem som ikke er på valg. Dette utgjør ikke nødvendigvis noe brudd på aksjonæravtalen, men det hadde vært mer ryddig dersom det ble presisert i vedtakene.

(Revisjonskriterium B5) Det skal avholdes eiermøte minst to ganger hvert år.

Praksis rundt eiermøter i IEH har i dag et *ad hoc*-preg. Det avholdes kun eiermøter dersom det er behov for å diskutere en konkret sak med alle eierne.

Vi registrerer at de aktørene vi har intervjuet oppfatter det slik at kvartalsmøtene i det vesentlige oppfyller samme funksjon som eiermøtene ville ha hatt. Dette begrunnes med at eiermøter i stor grad dreier seg om Eidsiva siden IEH ikke har egen operativ virksomhet. Revisjonen vurderer på denne bakgrunn at det ikke er prinsipielt problematisk at eiermøtet i praksis er flyttet ned i eierlinja, dvs. til Eidsiva. Samtidig er det klart at ordlyden i aksjonæravtalen ikke blir fulgt på dette punktet, og revisjonskriteriet er dermed ikke oppfylt.

5.3.2 EIDSIVA ENERGI AS

(Revisjonskriterium B6) Oslo kommune og eierne i Innlandet Energi Holding AS kan oppnevne inntil seks representanter hver til eierutvalget.

Det er i praksis valgt en løsning hvor Innlandseierne har oppnevnt maksimalt antall representanter, og Oslo har oppnevnt to. Kriteriet er dermed oppfylt.

(Revisjonskriterium B7) Det skal avholdes halvårlige eiermøter der Eierne orienteres om og kan diskutere status og forhold av betydning.

Etter revisjonens vurdering kvalifiserer kvartalspresentasjonene som eiermøter. Det informeres her om status og sentrale forhold i konsernet, og det gis mulighet til å stille spørsmål. Vi mener derfor at kravet om at det skal avholdes «halvårlige» eiermøter i Eidsiva er oppfylt, selv om det fysiske høstmøtet ikke avholdes regelmessig.

(Revisjonskriterium B8) Alle spørsmål som krever tilslutning fra de bakenforliggende eierne skal forelegges for, og diskuteres i, eierutvalget før de aktuelle beslutninger skal fattes i de vanlige selskapsorganene.

Eidsiva har foreløpig behandlet få spørsmål som er av en slik karakter at det kreves tilslutning fra de bakenforliggende eierne. Innhentet informasjon tilsier at Eidsiva ønsker å involvere eierne i forhold som har betydning for dem. Samtidig utvises bevissthet rundt spørsmål om børssensitiv informasjon.

Behandlingen av transaksjonen knyttet til Stange Energi tyder også på at Eidsiva sørger for et omfattende informasjonsarbeid i saker som krever tilslutning fra eierne. Saken ble behandlet i eierutvalget i både IEH og Eidsiva.

6 IVARETAKELSE AV FYLKESKOMMUNENS EIERINTERESSER

Dette kapitlet tar utgangspunkt i problemstilling 1 c): I hvilken grad ivaretas fylkeskommunens eierinteresser i styringen av Eidsivakonsernet?

6.1 REVISJONSKRITERIER

Revisjonskriterier for denne problemstillingen er hentet fra selskapslovgivningen, aksjonæravtalen for Eidsiva Energi, Norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse og fylkeskommunens egne styringsdokumenter.

6.1.1 GOD EIERSTYRING

På samme måten som en kommune, har også aksjeselskaper et hierarki bygget opp av ulike organer, som i utgangspunktet har instruksjonsrett ovenfor underordnede organer. God styring av et selskap innebærer blant annet at avgjørelser tas i riktig forum, og at krav til skriftlighet/dokumentasjon overholdes.

I Eidsivakonsernet er de sentrale styringsorganene generalforsamlinger, styrer, eierutvalg og valgkomitéer. Eierstyring skal skje gjennom disse fora. I Innlandet fylkeskommunes generelle eierstrategi, punkt 4, heter det at *«Fylkeskommunen skal være en aktiv og ansvarlig eier. Eierrollen skal utøves gjennom politisk forankret deltagelse i eierutvalg, på generalforsamlinger, i representantskap og i valgkomiteer»* (se eierskapsmelding 2021).

6.1.2 AKSJONÆRAVTALER

En aksjonæravtale er en avtale mellom aksjeeierne. Som sådan har den kun avtalerettslige virkninger. Selskapet, dvs. den juridiske enheten, er ikke bundet av aksjonæravtalen; den binder bare aksjonærene. Dette i motsetning til f.eks. vedtekter, generalforsamlingsvedtak, styrevedtak m.m. som har selskapsrettslige virkninger. Brudd på en aksjonæravtale får dermed ikke selskapsrettslige konsekvenser, som f.eks. at vedtak må anses ugyldig. Derimot kan det få konsekvenser for forholdet mellom aksjonærene, f.eks. i form av erstatningskrav o.l.

Tolkning av aksjonæravtaler følger alminnelige avtalerettslige prinsipper. Utgangspunktet er at partenes intensjon skal legges til grunn, men dersom det er mange parter så er dette et argument for en mer objektiv tolkning, hvor ordlyd blir avgjørende. Det kan også være andre grunner til at utgangspunktet om en subjektiv tolkning bør fravikes til fordel for en mer objektiv, ordlydsnær tolkning. Det at avtalen er av offentlig interesse og partene en offentlig organer eller fullt ut offentlig eid, er eksempler på slike grunner.

Lokalisering og utvikling av nye energikilder er to temaer som har stor politisk interesse. Det er inngått aksjonæravtale for Eidsiva Energi, som blant annet regulerer disse områdene. Vi har sett litt nærmere på hvordan Innlandets interesser ivaretas innen disse to områdene.

Punkt 4 i aksjonæravtalen omhandler lokalisering. Denne har følgende innhold:

- a) *Eidsivas hovedkontor skal ligge på Hamar og Eidsiva-konsernets ledelse skal være lokalisert på Hamar, slik at eierstyringen og forvaltningen av konsernets virksomhet faktisk utøves fra Hamar.*

b) Hovedkontoret til Nettselskapet skal ligge på Hamar og nettvirksomhetenes ledelse skal være lokalisert på Hamar slik at styringen av nettvirksomheten faktisk utøves fra Hamar.

Organiseringen av nettvirksomheten skal være basert på en desentralisert drifts- og organisasjonsstruktur. Dagens kompetansemiljøer i Hafslund Nett og Eidsiva Nett skal sikres og videreutvikles på en optimal måte. Medarbeidernes kompetanse og sterke fagmiljøer er nettselskapenes viktigste suksessfaktorer, og har vært en forutsetning for endringsevne og kontinuerlig verdiutvikling. Fagmiljøene i dagens Hafslund Nett og Eidsiva Nett skal ha en sentral rolle i å videreutvikle Nettselskapet til å være Norges fremste nettselskap, både når det gjelder kompetanse, endringsevne og økonomi - med en klar ambisjon om å opprettholde posisjonen som frontelskap. Sentrale kompetansemiljøer skal videreutvikles i Oslo og i Innlandet og slik at Nettselskapet opprettholder en sterk tilstedeværelse i hele nettområdet.

c) Produksjonsselskapet skal ledes fra Oslo, basert på en desentralisert drifts- og organisasjonsstruktur. De verdiene som ligger i dagens kompetansemiljøer i Produksjonsselskapet og Eidsiva Vannkraft skal sikres og videreutvikles på en optimal måte.

Fagmiljøet i dagens Eidsiva Vannkraft innenfor teknisk og operativ drift samt fysisk produksjonsforvaltning, skal styrkes og skal samlet sett få en utvidet rolle som følge av at flere kraftproduksjonsanlegg legges inn under ansvarsområdet til dette fagmiljøet. Disse funksjonene skal ha et varig tilhold på Lillehammer. En beskrivelse av fagmiljøene i dagens Eidsiva Vannkraft og E-CO Energi innenfor teknisk og operativ drift samt fysisk produksjonsforvaltning, slik situasjonen er på tidspunktet for inngåelse av denne Avtalen, er inntatt i Vedlegg 4c).

d) I den grad det oppstår spørsmål om det foreligger avvik fra punktene a) til c) ovenfor, er det bare i følgende tilfeller det vil foreligge avvik:

I relasjon til a), hvis

(i) Eidsivas hovedkontor flyttes fra Hamar, eller

(ii) Konsernsjefen ikke har sitt arbeidssted på Hamar eller flertallet av de øvrige som inngår i Eidsivas konsernledelse ikke har sitt arbeidssted i Innlandet.

I relasjon til b), hvis

(iii) Nettselskapets hovedkontor flyttes fra Hamar, eller

(iv) Nettsjefen ikke har sitt arbeidssted på Hamar eller flertallet av de som inngår i Nettselskapets ledelse ikke har sitt arbeidssted i Innlandet.

I relasjon til c), hvis den relative andelen av ansatte i Hafslund E-CO-konsernet innen teknisk og operativ drift av Produksjonsselskapets virksomhet (herunder aktiva og rettigheter) og fysisk produksjonsforvaltning av produksjonen fra disse og som har sitt arbeidssted på Lillehammer, reduseres i forhold til situasjonen på Gjennomføringstidspunktet.

Når det i denne Avtalen refereres til «arbeidssted» menes både det formelle og faktiske arbeidsstedet.

e) Bestemmelsene i dette punkt 4 er samlet benevnt **Lokaliseringsbestemmelsen**.

Endringer i Lokaliseringsbestemmelsene krever samtykke fra både Hafslund E-CO og Innlandet Energi Holding (som nærmere angitt i punkt 11).

Avvik fra Lokaliseringsbestemmelsene som angitt i punkt d) skal ikke skje uten samtykke fra Hafslund E-CO og Innlandet Energi Holding (som fritt kan nekte samtykke og kreve forholdene rettet opp).

Utvikling av nye energikilder omtales i aksjonæravtalens punkt 5:

«Hafslund E-CO og Eidsiva skal ved opprettelsen av selskapet eie Ny Energi i forholdet 65 % / 35 %.

Det er sentralt for Partene å bygge kompetanse om fremtidens energisystem, legge til rette for forretningsutvikling, samt utvikle nye forretningsområder. Slike utviklingsoppgaver skal primært kanaliseres til Ny Energi, dog slik at det forutsettes en personal- og bemanningspolitikk som sikrer kompetansebygging på tvers av virksomhetsområdene i Selskapene. Det forutsettes også at det skal skje en fortsatt satsning på forretningsutvikling og utvikling av ny teknologi og nye energiløsninger i virksomhetsområdene i Hafslund E-CO og Eidsiva utover det som skjer i Ny Energi.

Denne Avtalen skal følgelig ikke være til hinder for at andre selskaper i Eidsiva- eller Hafslund E-CO konsernene enn Ny Energi viderefører planlagte, eller igangsetter nye prosjekter innenfor sine særlige virksomhets-/kompetanseområder. Denne Avtalen er heller ikke til hinder for at Eidsiva opprettholder eksisterende miljøer for forretningsutvikling, innovasjon, etc.

I den grad Hafslund E-CO eller Eidsiva for øvrig ønsker igangsatt prosjekter skal man informere Ny Energi om slike. Hvis Ny Energi ønsker å delta i/lede slike prosjekter er det intensjonen at Ny Energi skal ha anledning til å ta en slik rolle, særlig i de tilfeller der prosjektene har tilknytning til nett- og/eller produksjonsvirksomhet. I den grad det foreslås etablert nye forretningsområder/prosjekter skal aksjonærene i Ny Energi ikke være forpliktet til å skyte inn kapital. Prosjekter forutsettes organisert som egne prosjekter/selskaper der eventuelle kapitalbehov dekkes av aksjonærene i selskapet, eventuelt andre, på frivillig basis, dog slik at hver aksjonær i Ny Energi har rett til forholdsmessig deltakelse i det enkelte prosjekt/selskap med mindre annet avtales.»

6.1.3 PRINSIPPET OM LIKEBEHANDLING AV AKSJEIEERE

Selskapsretten generelt og aksjeloven spesielt er bygget opp rundt visse grunnleggende prinsipper. Ett av disse er likebehandling. I dette ligger det at alle aksjer av samme aksjeklasse gir like rettigheter i selskapet, se aksjeloven § 4-1. Herunder ligger rett til innflytelse og rett til informasjon.

6.1.4 STYRET, SAMMENSETNING OG UAVHENGIGHET

Det fremgår av fylkeskommunens generelle eierstrategi punkt 1 at «Innlandet fylkeskommune skal utøve sitt eierskap i tråd med anbefalinger fra Norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse (NUES).» I tillegg gjelder NUES for selskaper som er notert på Oslo børs, slik som Eidsiva er (børsnoterte obligasjoner), se note til NUES' anbefaling 1.

I NUES' punkt 8 første og annet ledd finner vi følgende:

«Styret bør sammensettes slik at det kan ivareta aksjonærfellesskapets interesser og selskapets behov for kompetanse, kapasitet og mangfold. Det bør tas hensyn til at styret kan fungere godt som et kollegialt organ. Styret bør sammensettes slik at det kan handle uavhengig av særinteresser. Flertallet av de aksjeeiervalgte medlemmene bør være uavhengige av ledende ansatte og vesentlige forretningsforbindelser. Minst to av de aksjeeiervalgte medlemmene bør være uavhengige av selskapets hovedaksjeeiere.»

6.1.5 FORUTSETNINGEN OM JEVNBYRDIGHET

En sentral forutsetning ved transaksjonen (2019) som førte til eierstrukturen Eidsiva har i dag, var at det skulle etterstrebes jevnbyrdighet mellom Oslo og Innlandseierne. Dette medførte at aksjene er fordelt slik at Hafslund Vekst AS (som eies av Hafslund AS²² som igjen eies av Oslo kommune) eier 50 % av aksjene i Eidsiva Energi AS, mens Innlandskommunene gjennom Innlandet Energi Holding AS, sammen med Åmot kommune, eier de resterende 50 %.

Forutsetningen om at det skal etterstrebes jevnbyrdighet mellom Innlandseierne og Oslo fremgår av aksjonæravtalene som er inngått for IEH og Eidsiva. Det kommer frem i aksjonæravtalen for IEH, under «1. bakgrunn», punkt 3:

«I forbindelse med Transaksjonen er det formålstjenlig for Aksjonærene å samle sitt eierskap i Eidsiva i et felles selskap. Aksjonærene vil derfor på eller forut for tidspunktet for gjennomføring av Transaksjonen («Gjennomføringstidspunktet») overføre samtlige av sine aksjer i Eidsiva til Selskapet. Hensikten med dette er blant annet å bidra til at Aksjonærene opptre som en samlet gruppe overfor Hafslund E-CO i relasjon til eierskapet i Eidsiva, og at man således bidrar til å sikre et likeverdig styrkeforhold mellom disse partene.»

I fylkeskommunens eierskapsmeldinger (2020 og 2021) trekkes også ønsket om å jevne ut maktbalansen i eierstrukturen frem som et sentralt hensyn bak opprettelsen av IEH.

Opprettelsen av to valgkretser for valg til styrekandidater er også et viktig element for å oppnå jevnbyrdighet. Det er gjennom aksjonæravtalen for Eidsiva, punkt 7.5 (a), avtalt at «Hver av Hafslund E-CO og Innlandet Energi Holding har rett til å oppnevne inntil tre styremedlemmer hver, men styresammensetningen skal søkes omforent.» Styret ble senere utvidet slik at det nå velges fire aksjonærvalegte medlemmer fra hver valgkrets.²³

6.1.6 OM FYLKESKOMMUNENS FORMÅL MED SITT EIERSKAP I EIDSIVA

I fylkeskommunens generelle eierskapsstrategi punkt 4 heter det at: «Fylkeskommunen skal være en aktiv og ansvarlig eier. Eierrollen skal utøves gjennom politisk forankret deltagelse i eierutvalg, på generalforsamlinger, i representantskap og i valgkomiteer.»

Det nærmere innholdet om målet med eierskapet fremgår ikke av den generelle eierskapsstrategien. Fylkestinget har imidlertid vedtatt eierskapsstrategi for Eidsiva Energi og Innlandet Energi Holding, se sak 51/2022. Strategien er så vidt ny at den fungerer som grunnlag for revisjonskriterier kun for deler av tidsperioden vi undersøker. Samtidig mener vi at den er interessant i og med at den sier noe om fylkeskommunens uttalte ambisjon med

²² Aksjeposten i Eidsiva var opprinnelig, dvs. på tidspunktet for transaksjonen, eid av Hafslund AS, som den gang het Hafslund E-CO AS. Den er senere overført til Hafslund Vekst AS, som er et heleid datterselskap av nåværende Hafslund AS.

²³ Saken omtales under punkt 6.2.7.

eierskapet. Som sådan utfyller den til en viss grad hva som menes med at fylkeskommunen skal være en «aktiv og ansvarlig eier» jf. punkt 4 i den generelle eierstrategien. Særlig vil vi fremheve følgende punkter fra eierstrategien:

- *Innlandet fylkeskommune skal gjennom sitt eierskap være med å sikre strømløyper og annen infrastruktur til innlandets innbyggere og næringsliv.*
- *Innlandet fylkeskommune skal gjennom selskapene Hedmark Fylkeskraft AS og Oppland Fylkeskraft AS gjennom sitt indirekte eierskap i Eidsiva være med å påvirke og kontrollere en svært stor og viktig aktør i Innlandet. Slik kan en påvirke og styre utviklingen i et selskap som forvalter store naturressurser og eier og driver svært viktig infrastruktur i Innlandet.*
- *Innlandet fylkeskommunen vil i sitt eierskap legge vekt på at Eidsiva bidrar til å stimulere lokalt og regionalt næringsliv.*
- *Innlandet fylkeskommunen vil i sitt eierskap sikre at Eidsiva medvirker til at det skjer en halvering av de direkte (geografiske) klimagassutslippene i Innlandet innen 2030.*
- *Innlandet fylkeskommune skal være med på å tilrettelegge for utvikling av grønn energi og sirkulær økonomi. IFK vil i sitt eierskap ha fokus på at Eidsiva medvirker til at bioøkonomistrategi med handlingsplan blir gjennomført.*
- *Innlandet fylkeskommune vil i sitt eierskap legge vekt på at Eidsiva medvirker til at det bygges ut høyhastighetsbånd i hele innlandet.*
- *Innlandet fylkeskommune vil legge vekt på at fylkeskommunale strategidokumenter (Innlandsstrategi og regionale planer) skal gi føringer for eierskapet i Innlandet Energi Holding AS/Eidsiva Energi AS.*

6.1.7 EIERSKAPSMELDING OG EIERSTYRING

Krav om at kommunene skal ha eierskapsmelding fremkommer av kommuneloven § 26-1:

«Kommuner og fylkeskommuner skal minst én gang i valgperioden utarbeide en eierskapsmelding som skal vedtas av kommunestyret eller fylkestinget selv.

Eierskapsmeldingen skal inneholde

- a) kommunens eller fylkeskommunens prinsipper for eierstyring*
- b) en oversikt over selskaper, kommunale eller fylkeskommunale foretak og andre virksomheter som kommunen eller fylkeskommunen har eierinteresser eller tilsvarende interesser i*
- c) kommunens eller fylkeskommunens formål med sine eierinteresser eller tilsvarende interesser i virksomhetene nevnt i bokstav b.»*

Kommunelovens forarbeider inneholder formuleringer som belyser hvordan bestemmelsen om eierskapsmelding er ment å praktiseres, samt hvilken funksjon eierskapsmeldingen er ment å ha.

Kommunelovutvalget fremmet følgende sentrale formål ved en lovregulering av eierstyringen:

- *«mer oppmerksomhet og bevissthet om eierstyring*
- *mulighet for kommunen selv og innbyggerne til å følge med på viktige kommunale ansvarsområder som ivaretas av selskaper mv.*
- *forankring av eierskapspolitikken i brede politiske prosesser».*²⁴

²⁴ Prop.46 L (2017-2018) s. 315.

Det fremheves at et konkret krav om at det skal utarbeides eierskapsmelding, som regelmessig skal behandles politisk, vil sikre en bred og helhetlig prosess i kommunen ifm. eierstyring. *«Eierskapsmelding omtales gjerne som et politisk og eventuelt administrativt førende dokument som gir en oversikt over kommunens engasjement i selskaper eid av kommunen. Et lovkrav om eierskapsmelding for alle kommuner vil markere det ansvaret kommunestyret har for å styre og kontrollere virksomheten som kommunen har lagt til selskaper og andre eksterne virksomheter.»*²⁵

Det nevnes i tillegg at eierskapsmeldingen bør ha en funksjon med å skape demokratisk forankring av eierskapsutøvelsen. I dette ligger det konkret at meldingen, som skal behandles politisk, f.eks. bør inneholde en vurdering av sentrale spørsmål knyttet til de aktuelle selskapene, slik at disse blir diskutert og behandlet på politisk nivå. Dette har sammenheng med at det generelt anses som problematisk dersom eierrepresentanten (i praksis: ordfører) utøver kommunens eierinteresser uten bred politisk forankring.

6.1.8 KONKRETE REVISJONSKRITERIER

(C1) Konsernledelsen i Eidsiva skal være lokalisert på Hamar og hovedkontoret skal ligge på Hamar. Det samme gjelder Elvia.

(C2) Vannkraftmiljøet på Lillehammer skal styrkes og videreutvikles.²⁶

(C3) Oppbygging av kompetanse om fremtidens energisystem, tilrettelegging for forretningsutvikling, samt utvikling av nye forretningsområder, skal primært kanaliseres til selskapet Ny Energi.

(C4) Styret i Eidsiva bør sammensettes slik at det kan handle uavhengig av særinteresser og ivareta aksjonærfellesskapets interesser.

(C5) Minst to av de aksjeeiervalgte styremedlemmene i Eidsiva bør være uavhengige av selskapets hovedaksjeeiere.

(C6) Det skal etterstrebes likeverdighet i styrkeforholdet mellom Oslo og Innlandskommunene for så vidt som de er eiere i Eidsiva.

(C7) Innlandet fylkeskommune skal være en aktiv og ansvarlig eier.

(C8) Innlandet fylkeskommunes eierskap i IEH/Eidsiva bør følges opp i eierskapsmeldingen.

6.2 FAKTAFREMSTILLING

6.2.1 LITT OM ROLLEN TIL INNLANDET ENERGI HOLDING AS

Ifølge daglig leder og styreleder har IEH s fire ansvarsområder:

(1) Økonomi

IEH er først og fremst et holdingselskap. Inntektene i selskapet er utbytte fra Eidsiva iht. utbytteplaner, mens kostnadene er knyttet til driften av holdingselskapet. Kostnadene for drift av selskapet vil normalt være 2 – 3 millioner kroner pr. år, mens inntektene vil være noen hundre millioner kroner. Som holdingselskap skattlegges IEH etter fritaksmetoden, noe som gjør at skattekostnaden vil være relativt lav selv om overskuddet er svært høyt.

²⁵ Ibid.

²⁶ Formuleringen av kriteriet er endret i samsvar med høringsuttalelsen fra IEH.

(2) Kontroll

I dette ligger særlig et ansvar om å påse at aksjonæraftalenes forutsetninger faktisk blir etterlevd. Dette gjelder f.eks. lokaliserings- og bemanningsspørsmål.

(3) Strategi

Dette dreier seg bl.a. om å sørge for at vedtak og politiske føringer som kommer fra eierne til IEH operasjonaliseres, dvs. at de tas med inn i Eidsivakonsernet og medfører reelle forslag/argumenter som vurderes av Eidsiva. Det er i utgangspunktet styreleder i IEH og de andre innlandsrepresentantenes oppgave å bringe Innlandseiernes (dvs. IEH sine) synspunkter/interesser inn i styret i Eidsiva. Dette er sjelden aktuelt, siden Innlandseiernes interesser for det vesentlige allerede er inntatt i aksjonæraftalene, ved at de områdene som gjerne har politisk interesse, f.eks. knyttet til arbeidsplasser/lokalisering og generell utvikling av regionen, i stor grad er ivarettatt gjennom disse avtalene.

(4) Kommunikasjon

IEH er et bindeledd mellom eierne i selskapet (27 kommuner i Innlandet og Innlandet fylkeskommune) og Eidsivakonsernet. Dette gir IEH en naturlig rolle ifm. å informere eierne om hva som foregår i Eidsiva, og å informere Eidsiva om hva som foregår i Innlandet.

6.2.2 OPPFØLGING – LOKALISERING

For innlandseierne har regional utvikling, herunder sikring av kompetansemiljøer og arbeidsplasser i Innlandet vært særlig viktig. Punkt 4 i aksjonæraftalen, som gjelder lokalisering, er dermed sentral.

Ifølge daglig leder og styreleder i IEH er lokaliseringen av Elvias og Eidsivas hovedkontorer på Hamar, samt å opprettholde vannkraftmiljøet på Lillehammer, viktige saker for Innlandseierne. Erfaringene så langt er positive: Vannkraftmiljøet på Lillehammer er styrket, konsernstaben sitter på Hamar, og hovedkontoret på Hamar får snart nytt bygg som skal huse virksomhet i Elvia som i dag er lokalisert til Oslo.

Informasjon fra intervjuene tilsier at nettvirksomheten har vært mer krevende enn kraftvirksomheten, med tanke på å oppnå de organisatoriske og lokaliseringsmessige forutsetningene som er nedfelt i aksjonæraftalen for Eidsiva. Her var forutsetningen at hovedkontoret for Elvia skal lokaliseres til Hamar. Dette var utfordrende gitt situasjonen forut for transaksjonen. Hafslund Nett var den gang ca. fire ganger større enn Eidsiva Nett (målt i antall kunder), og hadde hovedkontor i Oslo. Eidsiva Nett hadde en geografisk fragmentert organisasjonsstruktur, hvor de aktuelle funksjoner var lagt til ulike steder/byer i Innlandet. Det var før fusjonen ca. 450 ansatte i Hafslund Nett, mot ca. 350 i Eidsiva Nett. Sistnevnte hadde valgt en strategi hvor mesteparten av selskapets operative virksomhet ble utført av egne ansatte. Hafslund Nett hadde derimot outsourcet mye av den operative virksomheten, dvs. leide inn montørkapasitet og annen kapasitet etter behov. Selskapene hadde som sådan på mange måter «motsatt» driftsmodell.

Våre intervjuobjekter er, til tross for disse utfordringene, imidlertid forholdsvis samstemte om at lokalisering av hovedkontor på Hamar har vært vellykket, både for Elvia og for konsernledelsen.

Når det gjelder utviklingen av vannkraftmiljøet på Lillehammer fremholder våre intervjuobjekter at dette kanskje i enda større grad har vært en suksess. Vannkraftverkene eies og driftes av Hafslund Eco, og ligger således utenfor

Eidsivas direkte kontroll. Kontrollen av at aksjonæravtalen oppfylles på dette punkt gjøres i praksis ved at IEH og Eidsiva løpende registrerer antall stillinger som er lagt til Lillehammer og sammenligner med situasjonen før transaksjonen.

6.2.3 OPPFØLGING – NY ENERGI

Utvikling av nye energikilder/det grønne skiftet er også en viktig politisk sak; både av ideelle/politiske grunner og fordi dette kan medføre nye kompetansemiljøer og arbeidsplasser. Det er derfor naturlig at de bakenforliggende eierne, dvs. kommuner og fylkeskommunen, vil være opptatt av denne utviklingen. I aksjonæravtalen for Eidsiva, punkt 5, er det inntatt en bestemmelse om at satsninger på nye energikilder primært skal foregå gjennom et selskap referert til som «Ny Energi».²⁷

Ifølge styreleder i Eidsiva har ikke Ny Energi fullt ut ivaretatt den rollen som det forutsettes i aksjonæravtalen.²⁸ Selskapet har over tid fått mindre betydning mht. områdene som nevnes i aksjonæravtalen, og driver nå hovedsakelig ventureorientert²⁹ virksomhet.

Styreleder i Eidsiva opplyser at bakgrunnen for at Ny Energi ikke har fylt den rollen som var tiltenkt, først og fremst er at begge eierne (Hafslund og Eidsiva) primært har ønsket å utvikle de aktuelle forretningsområdene i egen regi. Revisjonen tolker dette slik at satsningen på f.eks. sol- og vindkraft dermed i prinsippet kunne ha foregått i regi av Ny Energi, men at ledelsen i de to selskapene ikke har funnet det hensiktsmessig å utvikle selskapet i tråd med aksjonæravtalen. Resultatet er at Ny Energi har fått mindre betydning innenfor områdene som aksjonæravtalen omtaler.

Samtidig understrekes det at ingen av intervjuobjektene har gitt uttrykk for at det nåværende innholdet i Hafslund Invest AS (Ny Energi) representerer noe reelt brudd på aksjonæravtalen. Poenget er heller at intensjonen/ambisjonen bak aksjonæravtalen ikke er nådd på dette området.

6.2.4 JEVNBYRDIGHET – KONTROLL, PÅVIRKNING OG KOMPETANSE

Ovenfor ble IEHs rolle oppsummert i fire punkter, hvorav det andre punkter gjaldt kontroll. Dette dreier seg om å se til at Eidsiva oppfyller uttrykkelige krav som er fastslått i aksjonæravtalen, samt at konsernet følger opp intensjonen bak avtalen. Det tredje punktet dreier seg om strategisk påvirkning av Eidsiva. Denne delen av rollen omhandler at IEH og styrekandidatene fra Innlandets valgkrets, har evnen til å se hen til Innlandet interesser.

Samtlige av dem vi har intervjuet har på ulike måter formidlet at disse rollene forutsetter at IEH innehar god og riktig (kraftfaglig) kompetanse. Denne besittes i dag først og fremst av daglig leder og styreleder, som begge har bred erfaring fra kraftbransjen. Daglig leder i fylkeskraftselskapene har uttalt: *«Det er også viktig at fylkeskommunen/Innlandskommunene har personer i systemet med riktig kompetanse. Særlig trekkes daglig leder og styreleder frem som tunge fagpersoner. Disse brukes mye og er viktige for IEH.»*

²⁷ Navnet ble senere endret til Hafslund Invest AS.

²⁸ Styret i Eidsiva behandlet saker knyttet til dette hhv. 17.2.23 og 2.3.23.

²⁹ Begrepet viser gjerne til høyrisikoinvesteringer i nye selskaper som f.eks. satser på ny teknologi.

Det gis uttrykk for at Oslo-siden i utgangspunktet har bedre forutsetninger enn Innlandseierne til å føre kontroll og til å påvirke Eidsiva, blant annet fordi Oslo kommune har et stort og kompetent eierskapssekretariat. På Innlandssiden har fylkeskommunen samt noen av de største eierkommunene ansatte som arbeider med eierskap (dvs. som utfører noe av funksjonen til et eierskapssekretariat), men disse har ikke samme kapasitet og kompetanse som Oslo kommunes eierskapssekretariat.

Situasjonen for de direkte eierne i Eidsiva (altså IEH og Hafslund) fremheves som enda skjevere. Hafslundkonsernet har alle nødvendige ressurser i egenskap av et stort energi-konsern. I tillegg er ikke Hafslund bare eier, men også en samarbeidspartner innen noen områder, så det blir naturlig mer kontakt mellom Hafslund og Eidsiva enn mellom IEH og Eidsiva. IEH har på sin side ingen administrativ kapasitet ut over daglig leder, som er innleid på deltid.

Revisjonen ba om refleksjoner rundt at IEH per i dag synes å ha sin kompetansemessige forankring hovedsakelig i styreleder og daglig leder. Styreleder i IEH har gitt uttrykk for at dette har fungert bra så langt, og at det ikke er hensiktsmessig å sikre ytterligere kontinuitet/kapasitet ved å utvide selskapets administrasjon. Dette begrunnes først og fremst med at IEH, gitt de forutsetningene man har i dag, ikke har tilstrekkelige oppgaver i den daglige driften til at man kan forsvare å ha flere ansatte med høy og relevant kompetanse.

IEH/Innlandseierne uttrykker at de legger stor vekt på å sikre god og riktig kompetanse i rollene som daglig leder og styreleder i IEH. Styreleder mener at det er fullt mulig å fylle disse rollene over tid, ikke minst fordi disse stillingene antas å være attraktive for erfarne folk med kraftfaglig kompetanse.

6.2.5 JEVNBYRDIGHET – LOJALITET OG HABILITET

Styreleder i Eidsiva opplyste at styresammensetningen i selskapet søker å ivareta en rekke hensyn. Særlig viktig er (1) riktig kompetanse, (2) kjønnsbalanse, (3) eierrepresentasjon og (4) uavhengighet/habilitet.

Aksjonæravtalen skiller mellom to valgkretser, hvorav hver side (Oslo/Innlandet) kan velge fire medlemmer. Oslo utnevnte opprinnelig samtlige styremedlemmer i sin valgkrets fra Hafslundkonsernet, mens Innlandseierne ikke utnevnte noen med roller i IEH. Dette ble fra Innlandssiden ansett som uheldig siden det ble langt sterkere forbindelse mellom Hafslund og Eidsiva, enn mellom IEH og Eidsiva. Dette ble i noen grad utjevnet i 2021 ved at to av styremedlemmene i IEH også ble valgt inn i styret til Eidsiva. Situasjonen i dag er dermed at Oslo-siden har valgt fire styremedlemmer ansatt i Hafslundkonsernet, mens Innlandssiden har valgt to medlemmer fra IEH, og to uavhengige medlemmer som har tilknytning til Innlandet.³⁰

Flere av intervjuobjektene trekker fram at mulige habilitetsutfordringer oftere kan inntre for representanter fra Oslo sin valgkrets ettersom Hafslund og Eidsiva driver med beslektet virksomhet på flere områder som potensielt kan komme i konkurranse med hverandre. Habilitetsmessig er dette avklart for kandidatene fra Innlandet, siden IEH ikke har annen operativ virksomhet.

³⁰ Styremedlemmer fra IEH omtales nedenfor.

Styreleder i Eidsiva påpeker at det er naturlig at styreleder har mer omfattende kommunikasjon med konsernsjef enn det resten av styret har, i og med at styreleder blant annet står for planleggingen/forberedelsen av styremøter. «*Det finnes dermed gode argumenter for at styreleder bør være en uavhengig kandidat.*»

Intervjuobjektene våre informerer om at styreleder i Eidsiva i dag sitter på overtid i den forstand at det ifølge aksjonæravtalen egentlig var Oslo «sin tur» til å velge ny styreleder på generalforsamlingen i 2023. De har likevel stilt seg bak at nåværende styreleder, som er valgt fra Innlandets valgkrets, fortsetter.³¹

Styremedlemmenes uavhengighet er ikke nevnt i aksjonæravtalen og/eller andre styringsdokumenter. Ifølge våre opplysninger har det imidlertid vært kommunikasjon mellom styret og valgkomiteen i Eidsiva som har omhandlet viktigheten av at begge parter utnevner minst ett uavhengig styremedlem hver.

Samtlige av våre intervjuobjekter mener at styret i Eidsiva fungerer godt; at styret har gode diskusjoner til selskapets beste, og fungerer bra med gode representanter valgt av eiere og ansatte. Mulige habilitetsproblemer angis først og fremst som et hypotetisk problem som kan inntreffe i fremtiden. Samtidig fremheves at dette vil kunne bli en utfordring dersom konkurranseflatene mellom selskapene blir mer fremtredende enn de er i dag.

6.2.6 FYLKESKOMMUNENS EIERSTYING

Revisjonen har gjennomgått samtlige innkallinger og protokoller fra generalforsamlinger i selskap i styringslinja, dvs. Hedmark Fylkeskraft AS/Oppland Fylkeskraft AS, Innlandet Energi Holding AS og Eidsiva Energi AS. Siden den formelle eierutøvelsen for fylkeskommunens vedkommende starter med fylkestinget, har vi også gjennomgått fylkestingets vedtak i samme periode for å se om fylkestinget har instruert eierrepresentanten, dvs. fremmet saker eller tatt stilling til saker ifm. Eidsivakonsernet. Vi har ikke funnet relevante fylkestingsvedtak, og vi har heller ikke funnet noen saker/vedtak i innkallinger/protokoller som kan knyttes til noe politisk initiativ (hverken fra IFK eller andre eiere). Generalforsamlingene i selskapene i styringslinja behandler dermed i hovedsak ordinære saker.³²

Heller ikke leder for eierskapssekretariatet eller daglig leder for fylkeskraftselskapene har gitt eksempler på at fylkeskommunen eller andre Innlandseiere har fremmet saker i generalforsamlingene i Innlandet Energi Holding eller Eidsiva, som stammer fra politiske vedtak eller initiativ for øvrig.

Daglig leder i fylkeskraftselskapene fremhevet at det er «*selskapslovgivningen som primært er styrende for driften av holdingselskapene. Fylkeskommunen har ikke direkte innflytelse i Eidsiva Energi, men styreleder i IEH sitter i styret i Eidsiva.*»

Daglig leder informerte også om at innflytelsen i Eidsiva først og fremst utøves på to måter:

- (1) Det er etablert et eierutvalg i IEH som består av seks medlemmer. Det samme eierutvalget sitter også i eierutvalget i Eidsiva. På denne måten utøves uformell innflytelse.

³¹ Ifølge aksjonæravtalen for Eidsiva Energi, punkt 7.5 (b), skal styreledervervet alternere hvert andre år. Styreleder var på valg i 2023, og ble da gjenvalgt for en ny periode.

³² Slik som årsregnskap, årsberetning og utdeling av utbytte.

- (2) Fylkesordfører sitter i valgkomite for IEH og Eidsiva. IFK kan på denne måten bidra til at selskapene får styrer som ivaretar IFK sine interesser.

Daglig leder opplyser til revisjonen at det tidvis avholdes møter med konsernsjef/styreleder i Eidsiva. Disse møtene har ikke blitt brukt til å fremme konkrete saker/interesser fra IFK sin side. Det har også blitt avholdt flere møter mellom representanter for IFK og daglig leder/styreleder i IEH.

Våre intervjuobjekter har gjennomgående fremhevet valg av styre som den sentrale mekanismen for å ivareta eierne interesser inn i Eidsivakonsernet. Av denne grunn er det trukket frem som særlig viktig at fylkeskommunen/Innlandskommunene bidrar til å velge styremedlemmer i Eidsivakonsernet med riktig kompetanse, og som også evner å ivareta Innlandseiernes interesser.

6.2.7 KONKRETE SAKER

Revisjonen har sett nærmere på tre konkrete saker som illustrerer hvordan styringslinja i praksis brukes. Kilder for gjennomgangen nedenfor er intervju med daglig leder IEH, styreleder IEH og styreleder Eidsiva.

Felles for sakene er at initiativet ikke kommer fra eierne, men fra Eidsiva og/eller IEH. Vi kan ikke se at noen av sakene er underlagt noen protokollert behandling i IFK/HFK/OFK/IEH dvs. vi finner ikke relevant informasjon i protokoller og innkallinger fra generalforsamlinger/styremøter.

(1) På styremøtet i Eidsiva 16. februar 2021, sak 6/21, ble det vedtatt at det innføres digitale kvartalspresentasjoner.

Saken er kommentert nærmere i faktadelen under problemstilling 1 b. Vedtaket ble blant annet begrunnet ved at det hadde komme inn en henvendelse fra IEH v/ daglig leder.

(2) Utnevnelse av styremedlemmer fra IEH

Den opprinnelige aksjonæravtalen for Eidsiva gav de to eierblokkene rett til å utnevne tre styrerepresentanter hver. Oslo utnevnte ledende ansatte fra Hafslund, mens Innlandseierne ikke utnevnte noen fra IEH. Dette innebar at Oslo-siden hadde tettere eiermessig forankring og sterkere faglig og administrativ tilknytning til resten av konsernet. Styret i IEH ønsket å ta dette opp med eierne gjennom eierutvalget. Saken endte med at eierutvalget ba valgkomiteen om å innstille to styremedlemmer fra IEH til styret i Eidsiva. Dette skjedde i 2021.

Valgkomiteen er nært knyttet til eierutvalget, så dersom IEH ser behov for å diskutere styresammensettingen så er det naturlig å henvende seg til eierutvalget. Styreleder i IEH er for øvrig i direkte kontakt med valgkomiteen forut for hver generalforsamling.

(3) Fra styremøte i Eidsiva 19. april 2022, orienteringssak, nr. 5: «I forbindelse med valgkomiteens arbeid har eierne ønsket at antall aksjonærvalgte styremedlemmer økes fra seks til åtte».

Bakgrunnen for dette var at Hafslund ønsket å bytte ut en kvinnelig kandidat med en mannlig kandidat fra sin valgkrets. Dette medførte at IEH/Innlandseierne ble bedt om å utføre et bytte for å ivareta kjønnsbalansen i styret. Dette viste seg å være vanskelig, så løsningen ble til slutt å utvide styret fra seks til åtte medlemmer. Det ble antatt at dette også i framtiden vil forenkle prosessen både for å sikre kjønnsbalanse, samt å sørge for at styret innehar riktig kompetanse. Med flere styrekandidater kan det også være enklere for eierne å utnevne uavhengige kandidater.

Saken forutsatte vedtektsendring og ble dermed behandlet av generalforsamlingen i Eidsiva i 2022, hvor følgende ble vedtatt:

«9. Vedtektsendring – antall aksjonærvalgte styremedlemmer

Selskapets styre skal bestå av inntil åtte aksjonærvalgte medlemmer, samt representanter valgt av og blant de ansatte. Styrets leder har ikke dobbeltstemme ved stemmelikhet i styret.

Styremedlemmer og varamedlemmer velges for 2 år av gangen. Ved behov kan suppleringsvalg foretas for gjenværende del av funksjonsperiode.»

6.2.8 EIERSKAPSMELDINGER

Innlandet fylkeskommune lager årlige eierskapsmeldinger. Revisjonen har gjennomgått eierskapsmeldinger for 2020, 2021 og 2022. Her gis det informasjon om fylkeskraftselskapene og IEH. Meldingene inneholder først og fremst informasjon - i henhold til fastlagt mal - om selskapsform, eierandel, styre, vedtektsfestet formål, økonomiske resultater osv. Under overskriften «Opplysninger og vurderinger» gis det noe dagsaktuell informasjon. Spørsmål/saker knyttet til styresammensetning og oppfølging av aksjonæravtalen er ikke tatt med i disse eierskapsmeldingene.

6.3 REVISJONENS VURDERING

6.3.1 LOKALISERING OG NY ENERGI

(Revisjonskriterium C1) Konsernledelsen i Eidsiva skal være lokalisert på Hamar og hovedkontoret skal ligge på Hamar. Det samme gjelder Elvia.

Basert på de data vi har innhentet mener vi at revisjonskriteriet for Eidsiva er oppfylt når det gjelder lokalisering av hovedkontor for konsernledelsen og Elvia på Hamar.

(Revisjonskriterium C2) Vannkraftmiljøet på lillehammer skal styrkes og videreutvikles.

Vannkraftmiljøet er etter det vi forstår blitt styrket, og revisjonen vurderer dermed at revisjonskriteriet er oppfylt på dette punktet.

(Revisjonskriterium C3) Oppbygging av kompetanse om fremtidens energisystem, tilrettelegging for forretningsutvikling, samt utvikling av nye forretningsområder, skal primært kanaliseres til selskapet Ny Energi.

Mye tyder på at intensjonen i aksjonæravtalen for Eidsiva Energi, punkt 5, som omhandler Ny Energi ikke er blitt fulgt opp. Det står her at slike utviklingsoppgaver som «å bygge kompetanse om fremtidens energisystem, legge til rette for forretningsutvikling, samt utvikle nye forretningsområder» primært skal «kanaliseres til Ny Energi». Ny Energi, dvs. Hafslund Invest AS, driver i dag først og fremst med venturevirksomhet, og det kan da vanskelig sies at de utviklingsoppgaver som nevnes i punkt 5 primært er kanalisert gjennom Ny Energi.

Revisjonen vurderer derimot ikke det mulige avviket fra aksjonæravtalen nødvendigvis som negativt med tanke på den framtidige utviklingen av Eidsivakonsernet, og dermed hva som er i Innlandets interesse. Det kan godt være fordelaktig for Innlandet om Eidsiva utvikler nye energikilder i egen regi, siden dette i sum vil gi innlandseierne en større eierandel og potensielt bedre kontroll over denne delen av virksomheten. Dette er imidlertid en forretningsmessig vurdering, som ikke revisjonen kan ha noen oppfatning om.

6.3.2 STYRESAMMENSETNING, JEVNBYRDIGHET OG UAVHENGIGHET

For å unngå gjentakelser skriver vi her en vurdering med utgangspunkt i tre revisjonskriterier:

(Revisjonskriterium C4) Styrene i Eidsiva bør sammensettes slik at det kan handle uavhengig av særinteresser og ivareta aksjonærfellesskapets interesser.

(Revisjonskriterium C5) Minst to av de aksjeeiervalgte styremedlemmene i Eidsiva bør være uavhengige av selskapets hovedaksjeeiere.

(Revisjonskriterium C6) Det skal etterstrebes likeverdighet i styrkeforholdet mellom Oslo og Innlandskommunene for så vidt som de er eiere i Eidsiva.

Eiernes interesser sikres først og fremst gjennom aksjonæravtalene. Disse er detaljerte, og de ivaretar mange hensyn som er viktige for Innlandseierne (jf. hovedkontorer på Hamar samt sikring av vannkraftmiljøet på Lillehammer). Dette innebærer at styret i Eidsiva behandler få saker hvor det kan foreligge interessemotsetninger mellom Oslo og Innlandet. Når det gjelder nettvirksomheten (leveringskvalitet, tilgjengelighet osv.) merker vi oss at denne er så vidt regulert fra sentralt hold, at det også her er lite rom for påvirkning.

Samtidig finnes det rom, dog noe begrenset, for å utøve innflytelse innenfor det som er bestemt gjennom aksjonæravtalene og sentral regulering. På dette punktet oppfatter vi at det er en viss asymmetri mellom Oslo/Hafslund som eier, og Innlandseierne/IEH. Oslo-siden har, som følge av bredere kompetanse og forretningsmessig aktivitet i flere av de samme områder som Eidsivakonsernet, i utgangspunktet bedre forutsetninger for å føre kontroll med og påvirke Eidsivakonsernet.

Revisjonens oppfatning er at den graden av jevnbyrdighet man har oppnådd i dag, er oppnådd gjennom følgende mekanismer:

- (1) Styreleder og daglig leder i IEH har begge tung fagbakgrunn og dermed gode forutsetninger for å utføre de oppgavene de er tillagt. Ved at styreleder i IEH sitter i styret i Eidsiva har denne et godt utgangspunkt for spesielt å hensynta Innlandseiernes interesser inn i Eidsivakonsernet.
- (2) Nåværende styreleder i Eidsiva er i det vesentlige uavhengig av eierne, dette til tross for at han er valgt fra Innlandets valgkrets. Sjansen for utilsiktet forskjellsbehandling av aksjonærer er vesentlig mindre dersom styreleder er uavhengig, enn om han har bånd til én av eierne.
- (3) Noen av Innlandseiere har til en viss grad sørget for at de har administrative ressurser som fører kontroll med eierskapet og sånn sett sikrer en grad av kontinuitet. For Innlandet fylkeskommunes vedkommende er dette representert ved daglig leder i fylkeskraftselskapene og at fylkeskommunen har et eget eierutvalg med tilhørende sekretariat.

Særlig de to første punktene/mekanismene ser ut til å være noe sårbare. På generelt grunnlag er det problematisk mht. kontinuitet at særlig viktige funksjoner innehas av få personer/nøkkelpersoner. Det er mange grunner til at folk kan slutte/bli forhindret fra å gjøre jobben sin, og det kan da oppstå kontinuitetsutfordringer om man ikke f.eks. kan sikre at funksjonen (i det minste delvis) kan utføres av andre.

Når det gjelder vervet som styreleder i Eidsiva, så kan Oslo i medhold av aksjonæravtalen velge en ansatt fra Hafslund ved neste valg. Om styreleder skiftes, og Hafslund f.eks. «setter inn» konsernsjef i Hafslund som styreleder, så er det klart at denne vil måtte sitte i en posisjon der vedkommende har interesser både i Hafslund

og Eidsiva. Dette kan skape habilitetsmessige utfordringer. Som styremedlem skal du ha fullt fokus på hva som er selskapets beste. Dette er mer problematisk hvis Hafslund skulle ha styreleder, enn når selskapet ikke sitter med leder-/nestledervervet, siden leder har mer løpende dialog med konsernsjef og i større grad er med på å sette premissene for styrets arbeid.

Revisjonen mener med dette utgangspunkt at det kan være uheldig med for stor eierrepresentasjon i styret fordi disse kandidatene kan ha fokus på eiers interesser; og ikke på selskapets. Hvis Hafslund f.eks. ønsker å investere i utvikling av solkraft, så kunne man i prinsippet tenke seg at Hafslunds representanter tenker at det er bedre om Hafslund tar rollen som utvikler innen solkraft, enn Eidsiva. På denne måten kan interessekonflikter mellom eieren og selskapet potensielt materialisere seg i avgjørelser som ikke er til gunst for selskapet, dersom ikke habilitetsmessige forhold blir riktig håndtert. Det er også uheldig om en styreleder ofte blir inhabil, noe man fort kan dersom han/hun har nær tilknytning til en av eierne (Hafslund).

De mulige problemene som kan oppstå rundt habiliteten til styret gjør seg først og fremst gjeldende når styrebehandlingen beveger seg innom konkurranseflatene. Det er samtidig viktig å understreke at det i dag, så vidt revisjonen kjenner til, er få områder hvor det ikke er sammenfallende interesser mellom Hafslund og Eidsiva.

Minst to av styremedlemmene i Eidsiva Energi er riktig nok uavhengige av eierne, men det er vanskelig å se noen god begrunnelse for at disse skal utnevnes fra Innlandets valgkrets, slik at Innlandseierne dermed får svakere eiertilknytning enn Oslo/Hafslund. Dette er særlig uheldig gitt at Oslo/Hafslund allerede kan ha fortrinn i form av administrativ kapasitet og større løpende kontakt mellom Eidsiva og Hafslund.

Når det gjelder styresammensetningen i Eidsiva så har vi ingen grunn til å tvile på at denne per i dag fungerer godt. Samtidig er det åpenbart prinsipielt problematisk at halve styret utgjøres av ansatte i Hafslundkonsernet. Hafslund kan potensielt ha interesser som strider mot Eidsivas interesser, og det kan da vanskelig sies at styret er sammensatt slik at «det kan handle uavhengig av særinteresser og ivareta aksjonærfellesskapets interesser». Dersom styreleder velges fra Hafslundkonsernet, f.eks. konsernsjef, forsterkes denne problematikken ytterligere.

Med utgangspunkt særlig i betenkningene/momentene som nå er tatt opp er det revisjonens vurdering at revisjonskriteriene bare delvis oppfylles.

De nevnte forholdene knyttet til styresammensetning og habilitet kan være problematiske sett opp mot forutsetningen om at det skal etterstrebes jevnbyrdighet mellom Oslo og Innlandseierne. Vi understreker at det ligger utenfor revisjonens mandat å undersøke materielle sider ved forholdet mellom eierne, dvs. i hvilken grad Oslo og Innlandet rent faktisk er jevnbyrdige i relasjon til Eidsiva.

6.3.3 POLITISK FORANKRING

(Revisjonskriterium C7) Fylkeskommunen skal være en aktiv og ansvarlig eier.

(Revisjonskriterium C8) Fylkeskommunens eierskap i IEH/Eidsiva bør følges opp i eierskapsmeldingen.

Revisjonen merker seg særlig at det ser ut til at fylkeskommunen ikke har fremmet konkrete politiske saker med mål om å påvirke Eidsivakonsernet. De sakene vi har sett på tilsier at endringer som får betydning for eierstyringen, initieres av Eidsiva selv — i alle fall formelt.

Manglende initiativ fra fylkeskommunens side overfor IEH/Eidsiva kan antakelig forklares med at flere viktige spørsmål, slik som lokalisering av virksomheter, er behandlet i aksjonæravtaler. Det er også begrenset rom for politisk styring innen andre av Eidsivas kjerneområder, da spesielt innen utbygging/forvaltning av el-nettet som er sterkt regulert av energimyndighetene. På den annen side har vi beskrevet flere områder/saker som er av en slik karakter at det kan forventes en viss grad av politisk engasjement.

Et sentralt formål bak reglene om eierskapsmelding er at de folkevalgte skal informeres om vesentlige sider og begivenheter ved fylkeskommunens/kommunens eierskap. På bakgrunn av denne informasjonen skal eierrepresentanten gis et tydelig mandat for utøvingen av eierskapet.

I faktabeskrivelsen foran er det vist til saker/begivenheter som har betydning for eierskapet. Særlig viser vi til sakene om endring i praksis rundt eiermøter (oppstart av kvartalspresentasjon), endringer i styresammensetning (styremedlemmer i IEH fikk plass i styret i Eidsiva), og utvidelse av styret i Eidsiva. Utviklingen av Eidsivakonsernet sett ifm. lokaliseringsspørsmål, dvs. om aksjonæravtalen oppfylles, er også relevant for eierskapet. Det samme gjelder det som har foregått innen utvikling av nye energikilder. Spørsmål rundt styresammensetningen i Eidsiva (uavhengighet, habilitet og balanse mellom partene) er også temaer som helt klart har betydning for fylkeskommunens eierskap i Eidsiva.

Vi mener i utgangspunktet at denne typen saker/temaer er av en slik karakter at eierne, dvs. kommunestyre og fylkestinget, bør orienteres og få mulighet til å gi innspill, fortrinnsvis gjennom behandlingen av eierskapsmeldinger.

Det er også revisjonens vurdering at manglende politisk behandling av slike saker i liten grad samsvarer med fylkeskommunens visjon om å være en aktiv og ansvarlig eier. Samtidig mener vi på generelt grunnlag at det er viktig at kommuner og fylkeskommuner har et bevisst og virkelighetsnært forhold til sitt eierskap, og det kan kanskje stilles spørsmål om hvor realistisk noen av fylkeskommunens vedtatte eierstrategier er, sett opp mot muligheten for å utøve reell innflytelse i Eidsivakonsernet. Fylkeskommunens (og de andre eiernes) eierskap i Eidsiva er dessuten langt på vei finansielt motivert, og hensynet til ivaretagelse av politiske mål kan derfor komme i andre rekke.

7 KONKLUSJONER OG ANBEFALINGER

7.1 KONKLUSJONER

Problemstilling 1 a: Følger selskapene i styringslinjen selskapslovgivningen?

Selskapene i styringslinjen følger for det vesentlige selskapslovgivningen. Revisjonen har avdekket noen avvik, men vurderer ikke disse som alvorlige.

Problemstilling 1 b: Brukes den uformelle styringslinjen i form av eiermøter og eierutvalg Innlandet Energi Holding AS og Eidsiva Energi AS som forutsatt?

På grunn av manglende protokollering samt at revisjonen ikke har intervjuet eierrepresentanter utenfor fylkeskommunen, er det vanskelig å prøve dette fullt ut. Vi kan konstatere at våre intervjuobjekter gir uttrykk for at disse foraene fungerer etter sin hensikt, og vi har ikke avdekket forhold som tilsier at dette ikke stemmer.

Problemstilling 1 c: I hvilken grad ivaretas fylkeskommunens eierinteresser i styringen av Eidsivakonsernet?

Lokaliseringsspørsmål var et av de viktigste temaene for fylkeskommunen og Innlandseierne under forhandlingene som ledet til opprettelsen av dagens Eidsivakonsern. Innlandseierne fikk gjennomslag for at konsernledelsen og Elvia skal lokaliseres til Hamar, samt at vannkraftmiljøet på Lillehammer skal bevares og videreutvikles. Dette ble tatt inn i aksjonæravtalen for Eidsiva Energi, og har etter alt å dømme blitt realisert i henhold til aksjonæravtalen.

Revisjonen har ikke sett eksempler på at Innlandseiernes interesser ikke har blitt ivaretatt i styringen av Eidsivakonsernet. Samtidig foreligger flere forhold som skaper ubalanse mellom Innlandseierne og Oslo. Særlig merker vi oss at Oslo/Hafslund gjennom sin administrative kapasitet samt naturlige kontaktflater med Eidsiva, har bedre forutsetninger for å øve innflytelse enn det Innlandseierne/IEH har.

Styresammensetningen i Eidsiva er også prinsipielt problematisk. Eidsiva har to uavhengige styremedlemmer (to av åtte aksjonærvalgte styremedlemmer), som begge er valgt fra Innlandseiernes valgkrets. Oslo har på sin side utnevnt fire ledende ansatte fra Hafslundkonsernet. Aksjonæravtalen legger dessuten opp til at Oslo/Hafslund ved neste styrevalg kan velge inn styreleder fra Hafslund. Dette innebærer prinsipielt at Oslo har større mulighet for å øve innflytelse på styret enn det innlandseierne har. I tillegg kan det oppstå habilitetsmessige utfordringer i og med at Hafslund og Eidsiva i gitte tilfeller kan ha motstridende interesser.

7.2 ANBEFALING

Fylkeskommunen bør igangsette en prosess som tar sikte på å sikre at det velges uavhengige kandidater fra begge valgkretsene i Eidsiva Energi AS. I samme prosess bør det vurderes om det bør fremmes at styreleder og nestleder alltid skal være uavhengige av eierne.

8 HØRINGSUTTALELSER

8.1 HEDMARK FYLKESKRAFT AS/OPPLAND FYLKESKRAFT AS

Oppland Fylkeskraft AS
Parkgt 64
2317 Hamar

Hedmark Fylkeskraft AS
Parkgt. 64
2317 Hamar

Innlandet Revisjon IKS
v/oppdragsleder Kristian Lein
Postboks 988

Hamar, 23 januar 2024

2626 Lillehammer

Tilsvar på forvaltningsrevisjon: Innlandet fylkeskommunes eierinteresser i energisektoren.

Vi viser til mottatt rapportutkast datert 9.1.24 hvor dere ber om uttalelser til følgende:

1. Har informasjonen om prosjektets formål og gjennomføring vært god nok?
2. Har dere kommentarer til prosjektets metode, anvendte kilder eller beskrivelse av fakta?
3. Har dere kommentarer til revisjonskriteriene som ligger til grunn for våre vurderinger og konklusjoner?
4. I hvilken grad oppfattes rapporten som nyttig?
5. Har dere kommentarer til rapportens oppbygning og språk?
6. Hva er selskapets samlede vurdering av revisjonsrapportens vurderinger, konklusjoner og anbefalinger?

Kommentar til rapporten. (fra styreleder og daglig leder i OFK AS og HFK AS)

Kommentarer og synspunkter er fortrinnsvis knyttet til fakta i rapporten. Vi ser ikke at det tilligger vår rolle å påvirke eller gi en vurdering av selve rapporten og dens innhold. Forhold knyttet til de øvrige selskapene vil heller ikke bli kommentert fra dennes side.

Punkt 3.3.2 Fylkeskraftselskapene.

Det henvises til Finansstrategi vedtatt av fylkestinget. Denne er førende ikke bare for HFK AS, men begge selskapene. (HKF AS og OFK AS). Det bemerkes at vedtatte målsetting med kapitalen i selskapene er:

«Målsetning med kapitalen i selskapene er at fylkeskommunen skal være i posisjon til å forsvare sin eierandel i Eidsiva Energi AS. Hele eller deler av utbyttet fra Eidsiva Energi AS skal bidra positivt inn i fylkeskommunens oppgaver på kort og lang sikt.

Punkt 4.4.2. Protokoller.

Vedtak i protokoll er utformet i henhold til og i samsvar med aksjelovens paragraf 6-29 annet ledd:

«Er styrets beslutning ikke enstemmig, skal det angis hvem som har stemt for og imot. Styremedlem og daglig leder som ikke er enig i en beslutning, kan kreve sin oppfatning innført i protokollen»

Vedtakene har vært enstemmig og vi mener aksjelovens bestemmelser er fulgt.

Punkt 6. Ivaretagelse av fylkeskommunens eierskap.

Rapportens omtale av politisk initiativ/oppfølging gir etter vår oppfatning et for snevert bilde. Følgende kan tillegges:

Utenom de ordinære møter i eierutvalget, har det vært møte mellom hele styre i IEH AS og styreleder/daglig leder i HFK AS og OFK AS med gjennomgang av de viktigste punktene og forventninger IFK har til sitt eierskap i Eidsiva AS og IEH AS. Dette er basert på nevnte eierstrategi.

Det har vært møte mellom styreleder og daglig leder i IEH AS og fylkeskraftselskapene vedrørende oppfølging og spesielt fokus på utfordring med nettkapasitet og kobling mellom lokal produksjon og industriutvikling. (Basert på blant annet vedtak i fylkesutvalget fra mars 2023.)

Styreleder i HFK AS og OFK AS har deltatt i møter med Statnett og Elvia AS hvor nettkapasitet, områdeplaner har vært tema.

HFK AS og OFK AS arrangerte et større møte med kommuner i innlandet. Møtet inneholdt innledninger og deltakelse fra IEH AS, Elvia AS og Statnett for å få et mest mulig felles grunnlag og forståelse av behovet for nettinvesteringer framover.

Senere har arbeidet med innlandsportefølgen og kraftløftet (NHO, LO og regjeringen) gitt godt grunnlag for hva som trengs framover, både av produksjon og nettinvesteringer. Opprettelsen av energiforumet for Innlandet vil også få en rolle i dette.

Fylkestinget har hatt orienteringer både fra ledelsen i Eidsiva AS og IEH AS med muligheter for å stille spørsmål/kommentere. Det har vært naturlig kontakt flere ganger mellom styreleder i HFK AS og OFK AS og valgkomite-leder når det gjelder

valg. Det har også vært møte hvor valgkomiteen i IEH AS har møtt styreleder og daglig leder i fylkeskraftselskapene.

Samlet viser dette at samhandlingen mellom bakenforliggende eier, styret, selskapet og øvrige aksjonærer i konsernet er tettere enn skissert i rapporten.

For OFK AS og HFK AS

Per-Gunnar Sveen
Styreleder
Sign

Hjalmar Nørstebø-Solbjør
Daglig leder
Sign

Brevet er oversendt elektronisk.

Kommentarer til rapport for forvaltningsrevisjon

Innlandet Energi Holding (IEH) vil her gi sine kommentarer til mottatt utkast til rapport for forvaltningsrevisjon. Vår tilbakemelding vil struktureres i følgende hovedpunkter:

1. Eventuelle feil eller misforståelser
2. Kommentarer til selve rapporten med utgangspunkt i de spørsmål som er definert i oversendelsesbrevet
3. Oppsummerende kommentarer

1. Feil eller misforståelser

Etter gjennomlesning av rapporten har vi avdekket noen få feil som mer har karakter av «trykkfeil» enn misforståelser, men vil spesielt nevne to formuleringer som ikke er korrekt.

- Det er et par steder sagt at en forutsetning er at vannkraftmiljøet i Hafslund Eco Vannkraft skal ligge på Lillehammer. Det korrekte er følgende; *Fagmiljøet i dagens Eidsiva Vannkraft innenfor teknisk og operativ drift samt fysisk produksjonsforvaltning, skal styrkes og videreutvikles. Disse funksjonene skal ha et varig tilhold på Lillehammer.*
- På s. 48 er det sagt følgende: *Fylkeskommunens (og de andre eiernes) eierskap i Eidsiva er dessuten langt på vei finansielt motivert, og hensynet til ivaretagelse av politiske mål kan derfor komme i andre rekke.*

Et spørsmål i den sammenheng er hvor denne begrensingen i fylkeskommunens eiermessige engasjement er nedfelt. Vår vurdering er at de offentlige eierne også har et sterkt fokus på regional utvikling og ikke minst sikre en ønsket utvikling av kraftsystemet i Innlandet.

Vedlegger rapporten der det er lagt inn «merknader».

2. Kommentarer til selve rapporten med utgangspunkt i de spørsmål som er definert i oversendelsesbrevet

Under kommenteres de spørsmål som er reist i oversendelsesbrevet.

2.1 Har informasjonen om prosjektets formål og gjennomføring vært god nok

IEH ble informert om prosjektet og dets formål på en grei og ryddig måte. I den innledende fase handlet det mye om innhenting av ulik dokumentasjon. Det ble gitt informasjon om hvilke dokumenter som var ønsket framlagt og det ble avtalt en god og praktisk måte å

gjøre dette på. I løpet av prosessen ble det etterspurt noe tilleggsinformasjon som også var greit å framskaffe.

Det ble avtalt møte/intervju med styrets leder og daglig leder der det ble stilt relevante spørsmål knyttet til IEH sin virksomhet. Det ble utarbeidet grundige referater som det ble gitt anledning til å gjennomgå og gi innspill til.

2.2 Har dere kommentarer til prosjektets metode, anvendte kilder eller beskrivelse av fakta?

Vi har ingen vesentlige kommentarer eller merknader til verken metode, anvendte kilder eller beskrivelse av fakta. I vedlagte rapport er det pekt på et par mindre unøyaktigheter knyttet til eierandeler. Gjelder Eidsivas eierandel i Hafslund Eco Vannkraft (43,5 % og ikke 42,8 %) og Hedmark fylkeskraft sin eierandel i IEH (21,55 % og ikke 21,57 %).

2.3 Har dere kommentarer til revisjonskriteriene som ligger til grunn for våre vurderinger og konklusjoner

Rapporten er i forhold til selve revisjonen strukturert i følgende hovedtemaer:

- Følger selskapene i styringslinjen selskapslovgivningen
- Brukes den uformelle styringslinjen i form av eiermøter og eierutvalg i Innlandet Energi Holding AS og Eidsiva Energi AS som forutsatt
- I hvilken grad ivaretas fylkeskommunens eierinteresser i styringen av Eidsivakonsernet

Definisjonen av revisjonskriteriene er helt grunnleggende for den revisjonen som skal gjennomføres. For noen revisjonstemaer, vil revisjonskriteriene være tydelig definert gjennom lovbestemmelser, retningslinjer for god selskapsstyring osv. På andre områder må det defineres revisjonskriterier som er mer spesifikke for det aktuelle selskap. Vi vil her kommentere de definerte revisjonskriteriene for de tre ovennevnte temaene.

Følger selskapene i styringslinjen selskapslovgivningen

Revisjonskriteriene for dette teamet er entydig definert med bakgrunn i lovbestemmelser og da spesielt aksjeloven. Disse revisjonskriteriene må oppfattes som relativt objektive og vi har ingen merknader.

Den påpekte mangel knyttet til manglende protokollering av avstemming er formelt riktig, men spesielt i forhold til protokollering av vedtak i styret mener vi at det bør være tilstrekkelig å oppgi når det ikke er enstemmig vedtak. Og at dette da legges inn som en protokolltilførsel, noe vi oppfatter er den vanlige måten å gjøre det på. Uansett ingen problemer med å tilpasse seg dette.

Brukes den uformelle styringslinjen i form av eiermøter og eierutvalg i Innlandet Energi Holding AS og Eidsiva Energi AS som forutsatt

Revisjonskriteriene for dette teamet er definert med utgangspunkt i det som er nedfelt i aksjonæravtalene for Eidsiva og IEH. Revisjonskriteriene definert direkte etter hva som står i aksjonæravtalene mht. antall medlemmer, møtehyppighet og valg, er objektive og enkle å vurdere med grunnlag i de framlagte dokumenter.

Det som er litt mer subjektivt og noe vanskeligere å vurdere, er virksomheten knyttet til eierutvalg og eiermøter. Vi mener at de definerte revisjonskriteriene er hensiktsmessige og at de vurderinger som gjøres er i tråd med realitetene.

Vi er helt enige i at det ved valg av medlemmer til Eierutvalget på generalforsamlingene, tydeligere må protokolleres for hvilken toårs periode det enkelte medlem er valgt.

I hvilken grad ivaretas fylkeskommunens eierinteresser i styringen av Eidsivakonsernet
Revisjonskriteriene for dette temaet er hentet fra selskapslovgivningen, aksjonæravtalen for Eidsiva, Norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse og fylkeskommunens egne styringsdokumenter.

Noen av revisjonskriteriene er direkte utledet av forhold som er nedfelt i aksjonæravtalen. Dette gjelder følgende kriterier:

- Konsernledelsen i Eidsiva skal være lokalisert på Hamar og hovedkontoret skal ligge på Hamar. Det samme gjelder Elvia
- Vannkraftmiljøet på Lillehammer skal opprettholdes og videreutvikles over tid
- Oppbygging av kompetanse om fremtidens energisystem, tilrettelegging for forretningsutvikling, samt utvikling av nye forretningsområder, skal primært kanaliseres til selskapet Ny Energi

Spesielt de to første revisjonskriteriene er direkte avledet av konkrete vilkår nedfelt i avtaleverket og greie å følge opp. Forholdene knyttet til selskapet Ny Energi er mer komplekse, både i forhold til hva som var intensjonen og forutsetningen og hva som har blitt realiteten. Vår vurdering er at en i samarbeidet mellom Eidsiva og Hafslund på dette området har funnet en god løsning, ved at eierne i Eidsiva står fritt til å gå sammen om aktuelle utviklingsprosjekter eller gjøre det hver for seg.

Det er definert følgende revisjonskriterier som går på styringen av Eidsiva:

- Styret i Eidsiva bør sammensettes slik at det kan handle uavhengig av særinteresser og ivareta aksjonærfellesskapets interesser
- Minst to av de aksjonærvalgte styremedlemmene i Eidsiva bør være uavhengige av selskapets hovedaksjeeiere
- Det skal etterstrebes likeverdighet i styrkeforholdet mellom Oslo og Innlandskommunene for så vidt som de er eiere i Eidsiva

Dette er revisjonskriterier som er definert med utgangspunkt i at en bør unngå at særinteressene til hver av de to hovedeierne i Eidsiva ikke skal bli for førende for styringen av selskapet. Vi vil nærmere kommentere de vurderinger som er gjort knyttet til disse revisjonskriteriene i våre oppsummerende kommentarer.

De to siste revisjonskriteriene sier følgende:

- Innlandet fylkeskommune skal være en aktiv og ansvarlig eier
- Innlandet fylkeskommunes eierskap i IEH/Eidsiva bør følges opp i eierskapsmeldingen

Disse to revisjonskriteriene går spesielt på fylkeskommunens rolle som eier. Innlandet fylkeskommune eier ca. 30,7 % av IEH og ved det indirekte over 15 % av Eidsiva. Revisjonskriteriene oppfattes som relevante, men noe mer krevende å følge opp og vurdere om de etterleves. Etterlevelse av disse kriteriene tilsier også at fylkeskommunen ønsker å

være en aktiv eier og ved det ikke bare har et finansielt perspektiv knyttet til eierskapet i IEH/Eidsiva.

2.4 I hvilken grad oppfattes rapporten som nyttig

Metodikken for denne forvaltningsrevisjonen er at det med bakgrunn i både offentligrettslige forhold og det privatrettslige grunnlaget gjennom aksjonæravtaler, vedtekter osv. defineres revisjonskriterier som er relevante for å vurdere om de aktuelle virksomheter drives i henhold til retningslinjer for god virksomhetsstyring og de vilkår og forutsetninger som er nedfelt i transaksjonsavtalen og aksjonæravtalene.

Alle de aktuelle selskap er underlagt ordinær revisjon hvert år og etterlevelse av noen forhold fanges opp gjennom dette. Denne forvaltningsrevisjonen har et hovedfokus på selve eierstyringen og hvordan den fungerer i forhold til de definerte kriterier. Vår vurdering er at det er nyttig å gjennomføre denne type forvaltningsrevisjon, blant annet for å sjekke at styret/ledelse følger opp aksjonæravtalenes forutsetninger på en tilfredsstillende måte. Forvaltningsrevisjonen er også nyttig for å avdekke om de aktuelle selskap har alt på stell i forhold til arkivsystem og dokumentasjon knyttet til de ulike organer som inngår i eierstyringen.

2.5 Har dere kommentarer til rapportens oppbygging og språk

Det sentrale i en slik forvaltningsrevisjon er beskrivelse av de aktuelle virksomheter som skal revideres, definisjon av de aktuelle revisjonskriteriene og ikke minst vurdering av hvordan de aktuelle kriterier ivaretas.

Vi oppfatter at grunnlaget for definisjon av de aktuelle revisjonskriteriene er både grundig og relevant.

2.6 Hva er selskapets samlede vurdering av revisjonsrapporten vurderinger, konklusjoner og anbefalinger

Som omtalt ovenfor er noen av temaene og tilhørende revisjonskriterier basert på relativt objektive kriterier og der revisjonen i stor grad har karakter av etterlevelse, dvs. om det aktuelle kriteriet er oppfylt eller ikke.

På andre områder er de aktuelle revisjonstemaene mer spesifikke for de aktuelle selskap som Innlandet fylkeskommune er eiermessig involvert i. I den sammenheng vil vi spesielt peke på det som er vurdert knyttet til styringen av selskapene og da Eidsiva spesielt. Helt sentralt for de vurderinger som gjøres knyttet til styringen av Eidsiva er den grunnleggende forutsetningen om jevnbyrdighet mellom de to eierblokkene Innlandet (IEH) og Oslo (Hafslund). Dette er tydelig nedfelt i det aktuelle avtaleverket knyttet til transaksjonen i 2019.

Med bakgrunn både i generelle retningslinjer knyttet til god eierstyring og en vurdering av forutsetningen om jevnbyrdighet, defineres følgende revisjonskriterier:

- C4) Styrene i Eidsiva bør sammensettes slik at det kan handle uavhengig av særinteresser og ivareta aksjonærfellesskapets interesser
- C5) Minst to av de aksjeeiervalgte styremedlemmene i Eidsiva bør være uavhengige av selskapets hovedaksjeeiere

- C6) det skal etterstrebes likeverdighet i styrkeforholdet mellom Oslo og Innlandskommunene for så vidt som de er eiere i Eidsiva

Dette er revisjonskriterier som ikke entydig kan defineres med utgangspunkt i hva som er nedfelt i aksjonæravtalene, men som defineres ut fra en tolkning av aksjonæravtalenes intensjoner om jevnbyrdighet mellom de to eierblokkene.

I forhold til spørsmålet om jevnbyrdighet, pekes det spesielt på det faktum at alle de fire styremedlemmene fra Hafslund er fra ledelsen i Hafslundkonsernet, mens det for Innlandet er to fra IEH og to uavhengige.

Vår vurdering er at det i rapporten er gitt en grundig vurdering av ulike forhold og problemstillinger knyttet til at Hafslund og IEH har en forskjellig type representasjon i styret i Eidsiva. Hafslund står fritt til å la seg representere med 4 styremedlemmer fra ledelsen i Hafslund, noe som heller ikke på noen måte bryter med aksjonæravtalens vilkår og intensjoner.

En må derfor være varsom med å blande seg inn i hvordan den ene av de to eierblokkene lar seg representere i styret, da det i aksjonæravtalen er tydelig nedfelt at de to eierblokkene skal utpeke fire styremedlemmer hver.

For å oppnå en større grad av at styret i Eidsiva kan opptre uavhengig av de to eierblokkene, foreslås at hver av partene skal utnevne minst et uavhengig styremedlem hver. Verken de alminnelige lovbestemmelser eller avtaleverket knyttet til Eidsiva, gir formelt grunnlag for å gjennomføre den endringen som foreslås. En er derfor helt avhengig av at de to partene blir enige om dette.

Sett fra Innlandets side er det viktig at en oppnår jevnbyrdighet i styret. En alternativ og relativt åpenbar løsning for å oppnå dette, ville være at Innlandets 4 styremedlemmer kom fra Innlandet Energi Holding. På den måten ville Hafslund og IEH bli mer likeverdige selskaper i forhold til selve eierstyringen. Hovedformålet med holdingselskapet IEH er å ivareta eierskapet til Innlandet i Eidsiva og da er det klar logikk i at styringen av Eidsiva ivaretas gjennom holdingselskapet.

3. Oppsummerende kommentarer

Vår vurdering er at Innlandet Revisjon har gjennomført en grundig og god forvaltningsrevisjon knyttet til Innlandet fylkeskommunes eierinteresser innenfor energisektoren.

Noen av de aktuelle revisjonstemaene med tilhørende revisjonskriterier er relativt greie å revidere, mens andre temaer er mer komplekse og utløser mer subjektive vurderinger. Innlandet Revisjon har i sin rapport spesielt lagt vekt på å vurdere ulike forhold knyttet til styringen av selskapene og da Eidsiva spesielt. Dette mener vi er en riktig prioritering, men er samtidig også et komplekst område. Innlandet Revisjon foreslår at Innlandet

fylkeskommune bør igangsette en prosess som tar sikte på å sikre at det velges uavhengige kandidater fra begge eierblokkene i Eidsiva og at det bør vurderes om det bør fremmes at styreleder og nestleder alltid skal være uavhengige av eierne. Som vi har pekt på ovenfor, kan en kanskje enda mer åpenbar modell være at de 4 styremedlemmene som skal utpekes fra Innlandet skal være knyttet til IEH. En slik alternativ løsning for å oppnå en større grad av jevnbyrdighet mellom de to eierblokkene i Eidsiva, vil ikke betinge aksept fra Hafslund og vil således være enklere å gjennomføre.

Vi velger å påpeke dette siden Innlandet revisjon i forhold til revisjonskriterier knyttet til eierstyringen, kun har pekt på alternativet med uavhengige styremedlemmer.

De aktuelle problemstillinger knyttet til eierstyringen og representasjonen i Eidsivas styre bør diskuteres med Eierutvalget i Innlandet Energi Holding.

Innlandet Energi Holding

Oddleiv Sæle

Daglig leder

8.3 EIDSIVA ENERGI AS

Høringssvar:

Forvaltningsrevisjon: Innlandet Fylkeskommunes eierinteresser i Energisektoren

Vi viser til mottatt høringsutkast av forvaltningsrevisjonsrapport, samt tidligere korrespondanse og kontakt om ovennevnte prosjekt. Eidsiva Energi har følgende kommentarer til rapporten.

1. Har informasjonen om prosjektets formål og gjennomføring vært god nok?

Eidsiva sin kommentar: Ja det mener vi.

2. Har dere kommentarer til prosjektets metode, anvendte kilder eller beskrivelse av fakta?

Eidsiva sin kommentar: Det kunne vært en fordel dersom revisjonen hadde vært komprimert mer i tid.

3. Har dere kommentarer til revisjonskriteriene som ligger til grunn for våre vurderinger og konklusjoner?

Eidsiva sin kommentar: Nei

4. I hvilken grad oppfattes rapporten som nyttig?

Eidsiva sin kommentar: Eidsiva vurderer at det er nyttig med en ekstern vurdering av forholdene beskrevet i rapporten.

5. Har dere kommentarer til rapportens oppbygning og språk?

Eidsiva sin kommentar: Ingen kommentar.

6. Hva er selskapets samlede vurdering av revisjonsrapportens vurderinger, konklusjoner og anbefalinger?

Eidsiva sine kommentarer under:

Side 10: Her står det at Eidsiva eier 42,8% av Hafslund Eco Vannkraft og at Hafslund AS eier 57,2%. Riktige tall her skal være 43,5% og 56,5%.

Side 13: Under beskrivelsen av utbytte på minimum 328,5 millioner kroner (minimum 95%) bør det presiseres at dette er utbytte fra Innlandet Energi Holding.

Side 21: Her skal det stå fusjonen mellom Elvia og Stange Energi **Nett**.

I kapittel 5.2.3 om eiermøter i Eidsiva står det at «*Det etterstrebes også at det skal avholdes et fysisk møte på høsten, avhengig i praksis av at eierne ber om det. Revisjonen har fått oversendt møteinnkalling som viser at dette ble gjort i 2021, men har ikke mottatt dokumentasjon på at det ble avholdt møte høsten 2022 eller 2023.*»

Det er riktig at det siste fysiske eiermøtet i Eidsiva på høsten ble holdt 12. november 2021. Da ble eierne enige om at

- Fysisk eiermøte avholdes vanligvis en gang årlig, normalt i forbindelse med årsmøte i mai.
- Det avholdes kvartalsvise digitale resultatpresentasjoner der alle eiere inviteres til å delta.

I kapittel 6.1.8 (c2) står det «*Vannkraftmiljøet i Hafslund ECO skal ligge på Lillehammer, og det skal videreutvikles over tid.*»

I aksjonæravtalen står det at det er «*Fagmiljøet i dagens Eidsiva Vannkraft innenfor teknisk og operativ drift samt fysisk produksjonsforvaltning, skal styrkes og skal samlet sett få en utvidet rolle som følge av at flere kraftproduksjonsanlegg legges inn under ansvarsområdet til dette fagmiljøet. Disse funksjonene skal ha et varig tilhold på Lillehammer.*»

Det er derfor upresist å si at «Vannkraftmiljøet i Hafslund Eco» skal ligge på Lillehammer. Utgangspunktet var at fagmiljøet i daværende Eidsiva Vannkraft innenfor de nevnte disipliner skulle styrkes og få et varig tilhold på Lillehammer. Det er ikke slik at hele vannkraftmiljøet i Hafslund Eco skal ligge på Lillehammer, ei heller innenfor de nevnte disipliner. Eidsiva sitt forslag er å endre setningen under (C2) til eksempelvis «*Sentrale deler av Vannkraftmiljøet i Hafslund ECO skal ligge på Lillehammer, og det skal videreutvikles over tid.*»

Punkt 6.2.3:

Aksjonæravtalens pkt 5 angir vedr Ny Energi at det er sentralt for partene «å bygge kompetanse om fremtidens energisystem, legge til rette for forretningsutvikling, samt utvikle nye forretningsområder. Slike utviklingsoppgaver skal primært kanaliseres til Ny Energi.»

I aksjonæravtalen for Ny Energi (som senere er revidert av partene) står det også: «Selskapets formål er å skape langsiktige verdier gjennom å levere nye produkter og tjenester som støtter opp om et smart og fullelektrisk nullutslipp-samfunn. Områder det skal fokuseres på er løsninger og tjenester innenfor elektrifisering og distribuert, fornybar energi, smart infrastruktur og smarte byløsninger.»

Revisors fremstilling av at avtalen innebærer at «satsninger på nye energikilder primært skal foregå gjennom et selskap referert til som «Ny Energi»», blir derfor ikke presis og i tråd med det Eidsiva og Hafslund har lagt til grunn. «Ny Energis» formål er mer forstått å være utvikling av smarte og nye løsninger nær kunden (nedstrøms). Storskala satsing på solkraft og vindkraft (oppstrøms) har ikke vært forstått som del av Ny Energis formål. Dette kan ev. ligge i HEV om Eidsiva og Hafslund blir enige om dette eller en kan drive hver for seg med dette. Eidsiva og Hafslund har i 2023 inngått samarbeid om felles utvikling av landbasert vindkraft – dette skjer da naturlig utenom Ny Energi.

Innenfor Ny Energis portefølje har Eidsiva og Hafslund sammen investert ikke ubetydelige summer i ladeløsninger for sameier og borettslag (Elaway), i kraftnettsensorikk (Heimdall Power) og i flere andre mindre nystartede bedrifter knyttet til verdikjeden for fornybar kraftproduksjon, nett og varme.

Det er i aksjonæravtalen åpnet for at begge konsern kan videreføre og videreutvikle egen forretningsutviklingsvirksomhet og miljøer for dette. Basert på erfaringer fra de første årene etter 2019 og et felles ønske om klarere rollefordeling mellom utviklingsmiljøene i de to konsernene valgte Eidsiva og Hafslund våren 2023 å avgrense Ny Energis hoved fokus til såkalte «innovasjonsinvesteringer» (venture). Dette ble også gjort for å etterleve det overordnede formålet om å bygge kompetanse om fremtidens energisystem, legge til rette for forretningsutvikling, samt utvikle nye forretningsområder. I praksis vurderer begge konsern det som mer formålstjenlig at de to konsernene står relativt fritt mht. eierskapet i dette utviklingsarbeidet.